

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра української мови і літератури

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РЕДАГУВАННЯ

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 014 «Середня освіта» 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 035 «Філологія» 035.01 українська мова та література

Автор:
доцент кафедри української
мови і літератури,
канд. філол. н. Гузенко С. В.

Затверджено на засіданні кафедри від «29» серпня 2018 р.

Миколаїв – 2018

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра української мови літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова
28 серпня 2018 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РЕДАГУВАННЯ

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 «Середня освіта»

014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

освітня програма Мова і література (англійська)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 035 «Філологія»

035.01 українська мова та література

освітня програма Українська мова і література

2018-2019 навчальний рік

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Гузенко Світлана Валентинівна, доцент кафедри української мови літератури, кандидат філологічних наук, доцент.

Програму схвалено на засіданні кафедри української мови літератури
Протокол № 1 від «29» серпня 2018 р.

Завідувач кафедри української мови літератури _____ (Філатова О. С.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «05» вересня 2018 року № 2

Голова навчально-методичної комісії університету _____ (Василькова Н. І.)

ВСТУП

Програма вивчення варіативної навчальної дисципліни «Теорія і практика редагування» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки за спеціальностями 035.01 Філологія (Українська мова і література); 014.01 Середня освіта (Українська мова і література).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення теоретичних та методичних основ літературної підготовки текстів до видання, принципів наукової оцінки потенційної ефективності майбутньої книги

Міждисциплінарні зв'язки: варіативна навчальна дисципліна «Теорія і практика редагування» є складником циклу професійної підготовки фахівців ступеня бакалавра, пов'язана із дисциплінами «Сучасна українська літературна мова», «Стилістика української мови» та ін.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни є висвітлення теоретичних основ та методики поетапного редакторського аналізу, що становить основу редакційно-видавничої підготовки авторського оригіналу до друку; теоретичне обґрунтування професійної методики редактора та системний розгляд його реальних функціональних обов'язків у загальному контексті редакційно-видавничого процесу з урахуванням усіх характеристик.

1.2. **Основні завдання** вивчення дисципліни «Теорія і практика редагування»:

- оволодіння теоретичними та методичними основами редакторського аналізу, професійною методикою роботи над твором, оригіналом, виданням;
- оволодіння навичками підготовки редакційних висновків;

– набуття практичних навичок оцінки і виправлення авторського оригіналу, підготовка до його видання;

– одержання базових знань для редакторського аналізу конкретних видів літератури.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

– основні аспекти редакторського аналізу;

– загальні засади типології видань;

– основи маркетингових досліджень;

– методику редакторського опрацювання авторського оригіналу у цілому та окремих його елементів.

вміти:

– об'єктивно, на основі всебічного редакторського аналізу, оцінити твір будь-якого виду літератури з точки зору його придатності до видання;

– на професійному рівні розробити концепцію видання та підготувати твір до друку.

Результати навчання (компетенції)

I. Загальнопредметні:

Бездоганне володіння нормами сучасної української літературної мови.

Розуміння принципів функціонування мови у різних комунікативних ситуаціях.

Бездоганне володіння знаннями про об'єкт видавничої підготовки.

Вміння організувати редакційно-видавничий процес.

II. Фахові:

Здатність продемонструвати знання та розуміння на базовому рівні основних понять редакційної діяльності, принципів функціонування мови у різних комунікативних ситуаціях.

Здатність об'єктивно, на основі всебічного редакторського аналізу, оцінити твір будь-якого виду літератури з точки зору його придатності до видання;

Здатність редагувати тексти різних стилів, проектувати результат (створювати власний проект видання різних типів) відповідно до потреб замовника.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 год. / 4 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

КРЕДИТ 1. Редакторський аналіз як багаторівневе опрацювання тексту

Тема 1. Початкові відомості про видавничу справу. Редакційно-видавничий процес.

Тенденції розвитку видавничої справи на сучасному етапі. Українська видавнича справа у порівнянні з європейськими країнами: ретроспектива. Типові структури видавництв: український і зарубіжний досвід.

Редакторські професії та фахові вимоги до них. Сфера застосування редакторських професій. Функціональні обов'язки редактора.

Редагування та його види. Організація і зміст процесу редагування. Термінологічні та творчі аспекти редагування. Редактор і комп'ютерні засоби контролю правопису.

Тема 2. Місце редакторського аналізу в роботі редактора.

Роль і місце редакторського аналізу на різних етапах редакційно-видавничого процесу.

Наслідки редакторського аналізу та опрацювання тексту. Наслідки відмови від традиційного редакційно-видавничого процесу. Необхідність подолання стереотипів роботи, зумовлених обмеженням функцій редактора.

Редакторський аналіз і професійне читання. Види читання: найвне, культурне, вчене, естетичне.

Поняття про редакторське професійне читання (аналіз, оцінка та формування уявлень про поліпшення авторського оригіналу). Психологія

сприймання тексту при професійному читанні, раціональне та емоційне в цьому процесі. Професійний інтерес та різні види уваги. Критичний характер редакторського читання. Формування навичок професійного читання.

Багаторазовість редакторського читання (ознайомче, оціночне, шліфувальне). Фіксування результатів читання (позначки на берегах оригіналу, посторінкові зауваження, записи). Роль системи записів у подальшій роботі редактора.

КРЕДИТ 2. Робота редактору над змістом тексту

Тема 3. Редакторський аналіз вибору теми твору

Соціальні функції книги і специфіка редакторської праці. Прогностичний характер редакторського аналізу. Загальна схема редакторського аналізу. Основні аспекти редакторського аналізу: тематичний, змістовний, структурно-композиційний, логічний, мовностилістичний, редакційно-технічний. Поняття про типологію видань. Основні типологічні ознаки, суттєві для редакторської практики. Вплив редактора на формування ознак видання у процесі його підготовки.

Редакторський аналіз та орієнтація в ретроспективному, поточному та перспективному книжкових масивах. Поняття про актуальність теми та прийоми її визначення. Залучення матеріалів з інших галузей знань для оцінки вибору теми. Поняття про доцільність видання та прийоми її визначення.

Методика оцінки вибору теми, використання інформаційних елементів самого майбутнього видання. Визначення можливості випуску книжки даної тематики. Невидавничі форми втілення авторського оригіналу.

Поняття про розроблення теми. Факт і фактичний матеріал у творі. Передумови редакторського аналізу фактичного матеріалу. Обсяг і якість фактичного матеріалу. Критерії кількісної оцінки фактів. Порядок використання фактів, їх групування, класифікація, порівняльність,

уніфікованість. Функціонування фактів у творах різних видів літератури. Функції фактів у тексті: ілюстрація, конкретизація, інформація. Способи класифікації фактів: за природою, за змістом, за способами вираження. Поняття природи фактів: факти-ознаки, факти-властивості, факти-явища, факти-дії, факти-процеси та їх сукупності. Засоби вираження фактів (словесно-понятійні, цифри, дати, власні назви, цитати) та їх характеристика. Доцільні сполучення різних засобів вираження фактів. “Особливі” види фактичного матеріалу – цитати і терміни. Методика і техніка роботи редактора над цитатами. Критерії оцінки якості фактичного матеріалу.

Тема 4. Аналіз і оцінка композиції твору

Логіко-сміслова організація матеріалу твору та його композиція. Етапи аналізу та оцінки композиції твору: аналіз загальної будови твору та поділу його на частини: аналіз і оцінка будови кожної структурної частини; аналіз і оцінка фрагментів, що належать до різних функціонально-сміслових типів текстів. загальні вимоги до композиції твору: відповідність змістові, обсягові твору, видові літератури, цільовому та читацькому призначенню.

Використання робочого змісту при аналізі композиції. Аналіз рубрикації. Види рубрик. Логічна операція поділу та використання її для аналізу рубрикації. Основні помилки рубрикації. Функціонально-сміслові типи текстів: оповідь, опис, міркування, полеміка. Зв'язок типу тексту з цільовим призначенням твору. Змішані типи текстів, їх функціональні та стилістичні особливості. Типові помилки композиції твору. Визначення методів викладу, використаних автором, їх аналіз та оцінка ефективності. Виявлення характеру зв'язків між текстовими блоками. Види зв'язків: явні, напів-явні, неявні. “Матеріалізація” зв'язків у тексті. Оцінка композиції в плані її відповідності призначенню твору та функціонально-тематичній орієнтації видання. Формування загальної оцінки композиції твору та напрямків її доопрацювання.

КРЕДИТ 3. Логічні основи редагування

Тема 5. Логічні основи редагування

Поняття логічної організації тексту. Умови логічного аналізу тексту. Поняття логічності: Логічні операції (поділ, класифікація). Поняття логічної схеми. Схематизація логічних відносин у тексті як прийом його аналізу. Виявлення логічних зв'язків у тексті та способи їх встановлення: пряме співвіднесення суджень і понять між собою, словесний, пунктуаційний. Перевірка правильності логічних зв'язків. Причини логічних помилок та пошук оптимальних варіантів логічної організації тексту твору.

Логічна організація тексту у творах різних видів літератури, різних жанрів, різного цільового призначення і читацької адреси. Логічний аналіз позатекстових матеріалів Зв'язок з основним текстом твору. Формування загальної оцінки логіки викладу та напрямків її оптимізації.

КРЕДИТ 4. Робота над нетекстовою частиною видання

Тема 6. Позатекстові матеріали як складник твору

Позатекстові матеріали як форма подання інформації. Їх функціональне призначення, класифікація. Співвідношення тексту і “нетексту” у творі. Обсяг і якість позатекстових матеріалів, загальні критерії їх оцінки. Відповідність форм подання нетекстових матеріалів змістові, виду літератури, цільовому та читацькому призначенню видання. Основні види позатекстових матеріалів:

– формули (види, специфіка, зміст, побудова, елементи, способи пояснення),

– таблиці (класифікація і види табличного матеріалу, зміст і побудова, способи зв'язку з основним текстом),

– ілюстрації (класифікація, загальна характеристика, принципи ілюстрування творів різних видів літератури, вимоги до авторських і видавничих оригіналів ілюстрацій).

Позатекстові матеріали та ефективність книги.

Науково-довідковий апарат як елемент видання Поняття про апарат книги та його функціональне призначення. Роль апарату у виданнях різних видів і типів. Концепція видання і апарат. Елементи апарату, їх класифікація:

- вихідні відомості,
- передмова, вступна стаття, післямова,
- бібліографічні елементи,
- примітки і коментарі,
- зміст і оглав,
- додатки,
- покажчики,
- колонтитули.

Вимоги до змісту і форми окремих елементів науково-довідкового апарату. Зв'язок їх між собою та з текстом твору. Вплив апарату на піднесення інформативності видання та рівня його культури.

3. Рекомендована література

Основна

1. Тимошик М. Книга для автора, редактора, видавця, видавця. К.: Наша культура і наука, 2005. 560 с.
2. Іванченко Р. Г. Літературне редагування / Р. Г. Іванченко. Репр. вид. К.: [б.в.], 2003. 248 с.
3. Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації: навчальний посібник / А. О. Капелюшний. Львів: ПАІС, 2005. 304 с.
4. Литературное редактирование / И. К. Гужова, Р. А. Молибоженко, К. М. Накорякова, Т. И. Сурикова. М.: Изд-во Моск. ун-та, 2000. 160 с.
5. Мильчин А. Е. Методика редактирования текста: учебник для студ. вузов, обучающихся по направлению 030900 «Издательское дело» и спец. 030901 «Издательское дело и редактирование» / А. Э. Мильчин. 3 изд., перераб. и доп. М.: Логос, 2005. 524 с. (Новая университетская библиотека).

6. Різун В. В. Літературне редагування : підручник / В. В. Різун ; Міжнародний фонд «Відродження». К. : Либідь, 1996.. 240 с. (Трансформація гуманітарної освіти в Україні).

Додаткова

1. Баркер Р., Эскарпи Р. Жажда чтения / Р. Баркер, Р. Эскарпи. М. : Книга, 1979. 206 с.
2. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / М. М. Бахтин. М. : Искусство, 1979. 424 с.
3. Беззубов А. Н. Введение в литературное редактирование : учебное пособие / А. Н. Беззубов. Санкт-Петербург, 1997
4. Бондаренко Т. О. Літературне редагування : методичні матеріали для студентів зі спеціальності «Журналістика» / Т. О. Бондаренко. Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2003. 32 с.
5. Булаховський Л. А. Вибрані праці : В 5 т. / Л. А. Булаховський. Т.1. К. : Наук.думка, 1979. 423 с.
6. Былинский К. И. Основы литературного редактирования и правки газетного материала / К. И. Былинский. М., 1948. 64 с.
7. Виноградов В.В. Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика // Проблемы русской стилистики / В. В. Виноградов. М. : Высш.школа, 1981. С. 20-171.
8. Галич О. А. Загальне літературознавство / О. А. Галич, В. М. Назарець, Є. М. Васильєв. Рівне, 1997. 544 с.
9. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования // отв. ред. Г. В. Степанов. Изд. 6-е. М. : Издательство ЛКИ, 2008. 144 с. (Лингвистическое наследие XX века).
10. Ганжуров Ю. Основні етапи композиційного редагування / Ю. Ганжуров // Вісник Книжкової палати. 2010. № 2 С. 8.
11. Григораш Д. С. Теорія і практика редагування газети / Д. С. Григораш. Львів : Вид-во ЛДУ, 1966. 168 с.

12. Довгалевський М. Поетика (Сад поетичний) / М. Довгалевський. К. : Мистецтво, 1973. 436 с.
13. Домбровський В. Українська стилістика і ритміка. Українська поетика / В. Домбровський. Дрогобич : Видавнича фірма "Відродження", 2008. 488 с.
14. Дудик П. С. Стилістика української мови : навч. посіб. / П. С. Дудик К. : Видавничий центр «Академія», 2005. 368 с. (Альма-матер).
15. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту : навч. посіб. / Т. А. Єщенко. К. : Видавничий центр «Академія», 2009. 264 с. (Альма-матер).
16. Жарков И.А. Технология редакционно-издательского дела : конспект лекцій [Электронный ресурс] / И. А. Жарков. М. : Изд-во МГУП, 2002.
17. Западов А. В. В глубине строки: О мастерстве читателя / А. В. Западов. М. : Сов.писатель, 1975. 296 с.
18. Зелінська Н.В. Теоретичні засади роботи редактора над літературною формою твору (літературне опрацювання тексту). К.: УМК ВО, 1989. 76 с.
19. Кайда Л. Г. Композиционная поэтика текста / Л. Г. Кайда. М : Флинта-Наука. 2011. 402 с.
20. Капелюшний А. О. Стилістика і редагування : практичний словник-довідник журналіста / А. О. Капелюшний. Львів : ПАІС, 2002. 576 с.
21. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови : підручник / А. П. Коваль. К. : Вища школа, 1987. 352 с.
22. Кодак М. П. Поетика як система / М. П. Кодак. К.: Дніпро, 1988. 157 с.
23. Коляда Т. Ф., Морозюк І. Є. Основи літературного редагування : конспект лекцій для студентів спеціальностей 7.020101 культурологія, 7.020105 документознавство та інформаційна діяльність / Коляда Т. Ф., Морозюк І. Є. Одеса : Наука і техніка, 2005. 76 с.
24. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту : навч. посіб. / І. М. Кочан. 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2008. 423 с.
25. Лингвистический анализ художественного текста. Теория и практика : учебник ; практикум /Л. Г. Бабенко, Ю. В. Казарин. М. : Флинта: Наука, 2003. 496 с.

26. Лосев А. Ф. Форма. Стиль. Выражение / А. Ф. Лосев. М. : Мысль, 1995. 944 с.
27. Мучник Б. С. Человек и текст / Б. С. Мучник. М. : Книга, 1985. 252 с.
28. Одинцов В. В. Стилистика текста / В. В. Одинцов. М. : Наука, 1980. 262 с.
29. Партико З. В. Загальне редагування: нормативні основи : навчальний посібник / З. В. Партико. Львів : Афіша, 2006. 416 с.
30. Різун В. В., Мамалига А. І., Феллер М. Д. Нариси про текст. Теоретичні питання комунікації і тексту / В. В. Різун, А. І. Мамалига, М. Д. Феллер. К. : РВЦ «Київський університет», 1998. 335 с.
31. Сенкевич М. П. Стилистика научной речи и литературное редактирование научных произведений / М. П. Сенкевич. 2-е изд., испр. и доп. М. : Высш.школа, 1980. 328 с.
32. Сикорский Н.М. Теория и практика редактирования : учебник / Н. М. Сикорский. 2-е изд., испр. и доп. М., 1980. 328 с.
33. Сикорский Н. М. Теория и практика редактирования / Н. М. Сикорский. М. : Высшая школа, 1980. 368 с.
34. Сосюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики / Ф. де Сосюр. К. : Основи, 1998. 324 с.
35. Стилистика и литературное редактирование : учебник / под ред. В. И. Максимова. 3 изд., перераб. и доп. М. : Гардарики, 2007. 653 с.
36. Сучасна українська літературна мова: Стилїстика. / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР ; за заг. ред. І. К. Білодіда. К. : Наук. думка, 1973. 588 с.
37. Тимошик М. С. Книга для автора, редактора, видавця : практичний посібник / М. С. Тимошик. 2-ге вид., стер. К. Наша культура і наука, 2006. 560 с.
38. Феллер М.Д. Структура произведения / М. Д. Феллер. М.: Книга, 1981. 200 с.

39. Феллер М. Д. Українська школа літературного редагування (текст задум автора сприймання читача) / М. Д. Феллер. // Стилль. 2002. С. 363-374.
40. Феллер М. Д. Эффективность сообщения и литературный аспект редактирования / М. Д. Феллер. Львов : Изд-во при Львов.ун-те, 1978. 200 с.
41. Щерба Л.В. Языковая система и речевая деятельность. Л.: Наука, 1974. 428 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: іспит

5. Засоби діагностики успішності навчання:

- усна відповідь на практичному занятті;
- доповнення на практичному занятті;
- виконання практичного завдання в аудиторії;
- виконання самостійних робіт;
- модульні контрольні роботи.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра української мови і літератури**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова

5 вересня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РЕДАГУВАННЯ

Ступінь бакалавра
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 014 «Середня освіта»
014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
освітня програма Мова і література (англійська)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 035 «Філологія»
035.01 українська мова та література
освітня програма Українська мова і література,

2018-2019 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і практика редагування» для студентів галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 «Філологія» 035.01 українська мова та література; галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 «Середня освіта» 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Розробник: Гузенко Світлана Валентинівна, доцент кафедри української мови і літератури, кандидат філологічних наук, доцент _____

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури
Протокол № 01 від «29» серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ (Філатова О. С.)
«29» серпня 2018 р.

\

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 03 Гуманітарні науки 01 Освіта / Педагогіка	Варіативна
	Спеціальність 035 «Філологія» 014 «Середня освіта»	
Загальна кількість годин - 120	035.01 українська мова та література 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)	<i>Рік підготовки:</i>
		II
		<i>Семестр</i>
		III
Тижневих годин для денної форми навчання: 2 год.; аудиторних – 40; самостійної роботи студента – 80.	Ступінь бакалавра	<i>Лекції</i>
		14
		<i>Практичні, семінарські</i>
		26
		<i>Лабораторні</i>
		-
<i>Самостійна робота</i>		
80		
		Вид контролю: іспит

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – (30%/70%): год.: 40 год. – аудиторні заняття, 80 год. – самостійна робота.

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Метою викладання навчальної дисципліни є висвітлення теоретичних основ та методики поетапного редакторського аналізу, що становить основу редакційно-видавничої підготовки авторського оригіналу до друку; теоретичне обґрунтування професійної методики редактора та системний розгляд його реальних функціональних обов'язків у загальному контексті редакційно-видавничого процесу з урахуванням усіх характеристик.

Основні **завдання** вивчення дисципліни «Теорія і практика редагування»:

- оволодіння теоретичними та методичними основами редакторського аналізу, професійною методикою роботи над твором, оригіналом, виданням;
- оволодіння навичками підготовки редакційних висновків;
- набуття практичних навичок оцінки і виправлення авторського оригіналу, підготовка до його видання;
- одержання базових знань для редакторського аналізу конкретних видів літератури.

Передумови до вивчення дисципліни: обізнаність із нормами й канонами сучасного мовного дискурсу та вміння представити свої наукові здобутки, що є одним із найважливіших і найвагоміших аспектів підготовки фахівця з університетською освітою. Курсу властиві зв'язки з теоретичними та спеціальними теоретичними курсами загального фундаментального та професійного циклу – «Сучасна українська літературна мова», «Стилістика української мови» та ін..

Робоча програма навчальної дисципліни складається з 4 кредитів.

Результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- основні аспекти редакторського аналізу;
- загальні засади типології видань;
- основи маркетингових досліджень;
- методику редакторського опрацювання авторського оригіналу у цілому та окремих його елементів.

вміти:

- об'єктивно, на основі всебічного редакторського аналізу, оцінити твір будь-якого виду літератури з точки зору його придатності до видання;
- на професійному рівні розробити концепцію видання та підготувати твір до друку.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими **компетентностями**:

I. Загальнопредметні:

Бездоганне володіння нормами сучасної української літературної мови.

Розуміння принципів функціонування мови у різних комунікативних ситуаціях.

Бездоганне володіння знаннями про об'єкт видавничої підготовки.

Вміння організувати редакційно-видавничий процес.

II. Фахові:

Здатність продемонструвати знання та розуміння на базовому рівні основних понять редакційної діяльності, принципів функціонування мови у різних комунікативних ситуаціях.

Здатність об'єктивно, на основі всебічного редакторського аналізу, оцінити твір будь-якого виду літератури з точки зору його придатності до видання;

Здатність редагувати тексти різних стилів, проектувати результат (створювати власний проект видання різних типів) відповідно до потреб замовника.

3. Програма навчальної дисципліни

КРЕДИТ 1. Редакторський аналіз як багаторівневе опрацювання тексту

Тема 1. Початкові відомості про видавничу справу. Редакційно-видавничий процес.

Тенденції розвитку видавничої справи на сучасному етапі. Українська видавнича справа у порівнянні з європейськими країнами: ретроспектива. Типові структури видавництв: український і зарубіжний досвід.

Редакторські професії та фахові вимоги до них. Сфера застосування редакторських професій. Функціональні обов'язки редактора.

Редагування та його види. Організація і зміст процесу редагування. Термінологічні та творчі аспекти редагування. Редактор і комп'ютерні засоби контролю правопису.

Тема 2. Місце редакторського аналізу в роботі редактора.

Роль і місце редакторського аналізу на різних етапах редакційно-видавничого процесу.

Наслідки редакторського аналізу та опрацювання тексту. Наслідки відмови від традиційного редакційно-видавничого процесу. Необхідність подолання стереотипів роботи, зумовлених обмеженням функцій редактора.

Редакторський аналіз і професійне читання. Види читання: наївне, культурне, вчене, естетичне.

Поняття про редакторське професійне читання (аналіз, оцінка та формування уявлень про поліпшення авторського оригіналу). Психологія сприймання тексту при професійному читанні, раціональне та емоційне в цьому процесі. Професійний інтерес та різні види уваги. Критичний

характер редакторського читання. Формування навичок професійного читання.

Багаторазовість редакторського читання (ознайомче, оціночне, шліфувальне). Фіксування результатів читання (позначки на берегах оригіналу, посторінкові зауваження, записи). Роль системи записів у подальшій роботі редактора.

КРЕДИТ 2. Робота редактору над змістом тексту

Тема 3. Редакторський аналіз вибору теми твору

Соціальні функції книги і специфіка редакторської праці. Прогностичний характер редакторського аналізу. Загальна схема редакторського аналізу. Основні аспекти редакторського аналізу: тематичний, змістовний, структурно-композиційний, логічний, мовностилістичний, редакційно-технічний. Поняття про типологію видань. Основні типологічні ознаки, суттєві для редакторської практики. Вплив редактора на формування ознак видання у процесі його підготовки.

Редакторський аналіз та орієнтація в ретроспективному, поточному та перспективному книжкових масивах. Поняття про актуальність теми та прийоми її визначення. Залучення матеріалів з інших галузей знань для оцінки вибору теми. Поняття про доцільність видання та прийоми її визначення.

Методика оцінки вибору теми, використання інформаційних елементів самого майбутнього видання. Визначення можливості випуску книжки даної тематики. Невидавничі форми втілення авторського оригіналу.

Поняття про розроблення теми. Факт і фактичний матеріал у творі. Передумови редакторського аналізу фактичного матеріалу. Обсяг і якість фактичного матеріалу. Критерії кількісної оцінки фактів. Порядок використання фактів, їх групування, класифікація, порівняльність,

уніфікованість. Функціонування фактів у творах різних видів літератури. Функції фактів у тексті: ілюстрація, конкретизація, інформація. Способи класифікації фактів: за природою, за змістом, за способами вираження. Поняття природи фактів: факти-ознаки, факти-властивості, факти-явища, факти-дії, факти-процеси та їх сукупності. Засоби вираження фактів (словесно-понятійні, цифри, дати, власні назви, цитати) та їх характеристика. Доцільні сполучення різних засобів вираження фактів. “Особливі” види фактичного матеріалу – цитати і терміни. Методика і техніка роботи редактора над цитатами. Критерії оцінки якості фактичного матеріалу.

Тема 4. Аналіз і оцінка композиції твору

Логіко-сміслова організація матеріалу твору та його композиція. Етапи аналізу та оцінки композиції твору: аналіз загальної будови твору та поділу його на частини: аналіз і оцінка будови кожної структурної частини; аналіз і оцінка фрагментів, що належать до різних функціонально-сміслових типів текстів. Загальні вимоги до композиції твору: відповідність змістові, обсягові твору, видові літератури, цільовому та читацькому призначенню.

Використання робочого змісту при аналізі композиції. Аналіз рубрикації. Види рубрик. Логічна операція поділу та використання її для аналізу рубрикації. Основні помилки рубрикації. Функціонально-сміслові типи текстів: оповідь, опис, міркування, полеміка. Зв'язок типу тексту з цільовим призначенням твору. Змішані типи текстів, їх функціональні та стилістичні особливості. Типові помилки композиції твору. Визначення методів викладу, використаних автором, їх аналіз та оцінка ефективності. Виявлення характеру зв'язків між текстовими блоками. Види зв'язків: явні, напів-явні, неявні. “Матеріалізація” зв'язків у тексті. Оцінка композиції в плані її відповідності призначенню твору та функціонально-тематичній

орієнтації видання. Формування загальної оцінки композиції твору та напрямків її доопрацювання.

КРЕДИТ 3. Логічні основи редагування

Тема 5. Логічні основи редагування

Поняття логічної організації тексту. Умови логічного аналізу тексту. Поняття логічності: Логічні операції (поділ, класифікація). Поняття логічної схеми. Схематизація логічних відносин у тексті як прийом його аналізу. Виявлення логічних зв'язків у тексті та способи їх встановлення: пряме співвіднесення суджень і понять між собою, словесний, пунктуаційний. Перевірка правильності логічних зв'язків. Причини логічних помилок та пошук оптимальних варіантів логічної організації тексту твору.

Логічна організація тексту у творах різних видів літератури, різних жанрів, різного цільового призначення і читацької адреси. Логічний аналіз позатекстових матеріалів Зв'язок з основним текстом твору. Формування загальної оцінки логіки викладу та напрямків її оптимізації.

КРЕДИТ 4. Робота над нетекстовою частиною видання

Тема 6. Позатекстові матеріали як складник твору

Позатекстові матеріали як форма подання інформації. Їх функціональне призначення, класифікація. Співвідношення тексту і “нетексту” у творі. Обсяг і якість позатекстових матеріалів, загальні критерії їх оцінки. Відповідність форм подання нетекстових матеріалів змістові, виду літератури, цільовому та читацькому призначенню видання. Основні види позатекстових матеріалів:

- формули (види, специфіка, зміст, побудова, елементи, способи пояснення),

- таблиці (класифікація і види табличного матеріалу, зміст і побудова, способи зв'язку з основним текстом),
- ілюстрації (класифікація, загальна характеристика, принципи ілюстрування творів різних видів літератури, вимоги до авторських і видавничих оригіналів ілюстрацій).

Позатекстові матеріали та ефективність книги.

Науково-довідковий апарат як елемент видання. Поняття про апарат книги та його функціональне призначення. Роль апарату у виданнях різних видів і типів. Концепція видання і апарат. Елементи апарату, їх класифікація:

- вихідні відомості,
- передмова, вступна стаття, післямова,
- бібліографічні елементи,
- примітки і коментарі,
- зміст,
- додатки,
- покажчики,
- колонтитули.

Вимоги до змісту і форми окремих елементів науково-довідкового апарату. Зв'язок їх між собою та з текстом твору. Вплив апарату на піднесення інформативності видання та рівня його культури.

4. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	п	ср
1	2	3	4	5
КРЕДИТ 1. Редакторський аналіз як багаторівневе опрацювання тексту				
Тема 1. Початкові відомості про видавничу справу. Редакційно-видавничий процес.	15	2	2	11
Тема 2. Місце редакторського аналізу в роботі редактора	15	2	4	9
КРЕДИТ 2. Робота редактору над змістом тексту				
Тема 3. Редакторський аналіз вибору теми твору	15	2	2	11
Тема 4. Аналіз і оцінка композиції твору	15	2	4	9
КРЕДИТ 3. Логічні основи редагування				
Тема 5. Логічні основи редагування	30	2	6	22
КРЕДИТ 4. Робота над нетекстовою частиною видання				
Тема 6. Позатекстові матеріали як складник твору	30	4	6	20
Усього годин:	120	14	24	82

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Загальна характеристика дисципліни. Функціональні обов'язки редактора в нових умовах організації книговидавничої справи.	2
2.	Редакторський аналіз і професійне читання. Види читання: найвне, культурне, вчене, естетичне	4
3.	Методика оцінки вибору теми, використання інформаційних елементів самого майбутнього видання.	2

4.	Факт і фактичний матеріал у творі.	2
5.	Логіко-смілова організація матеріалу твору та його композиція.	4
6.	Закони логіки і їх дотримання у тексті	2
7.	Позатекстові матеріали як форма подання інформації. Їх функціональне призначення, класифікація.	4
8.	Науково-довідковий апарат як елемент видання Поняття про апарат книги та його функціональне призначення.	4
Разом:		24

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Початкові відомості про видавничу справу	11
2.	Місце редакторського аналізу в роботі редактора	9
3.	Редакторський аналіз вибору теми твору	11
4.	Аналіз і оцінка композиції твору	9
5.	Логічні основи редагування	22
6.	Позатекстові матеріали як складник твору	20
Разом:		96

7. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Виконати повний порівневий редакторський аналіз видавничого оригіналу (послідовно кожний етап).

8. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ECTS	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота				Контрольна робота	Іспит	Накопичувальні бали/ Сума
Кр.1	Кр.2	Кр.3	Кр.4	2 контрольні роботи	40 б.	400
60	60	60	60			

- усна відповідь на практичному занятті – 10 б.;
- доповнення на практичному занятті – 5 б.;
- виконання практичного завдання в аудиторії – 10 б.;
- виконання самостійного завдання – 10 – 30 балів;
- контрольна робота – 50 б. (2 шт.)

9. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

10. Методи навчання

Усний виклад матеріалу, проблемне навчання, робота з державними стандартами та додатковими джерелами, спостереження над сучасним

редакторським процесом у редакціях і видавництвах, порівняльний аналіз, специфічні прийоми: техніка редакторського читання.

11. Методичне забезпечення

1. Гузенко С. В. Теорія і практика редагування : навчально-методичний комплекс. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2018. 120 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Тимошик М. Книга для автора, редактора, видавця, видавця. К.: Наша культура і наука, 2005. 560 с.
2. Іванченко Р. Г. Літературне редагування / Р. Г. Іванченко. Репр. вид. К. : [б.в.], 2003. 248 с.
3. Капелюшний А. О. Редагування в засобах масової інформації : навчальний посібник / А. О. Капелюшний. Львів : ПАІС, 2005. 304 с.
4. Литературное редактирование / И. К. Гужова, Р. А. Молибоженко, К. М. Накорякова, Т. И. Сурикова. М. : Изд-во Моск. ун-та, 2000. 160 с.
5. Мильчин А. Е. Методика редактирования текста : учебник для студ. вузов, обучающихся по направлению 030900 «Издательское дело» и спец. 030901 «Издательское дело и редактирование» / А. Э. Мильчин. 3 изд., перераб. и доп. М. : Логос, 2005. 524 с. (Новая университетская библиотека).
6. Різун В. В. Літературне редагування : підручник / В. В. Різун ; Міжнародний фонд «Відродження». К. : Либідь, 1996.. 240 с. (Трансформація гуманітарної освіти в Україні).

Допоміжна

1. Алексеев В. И. Редакторский анализ: Уч. пособие. М.:Моск. полиграф. ин-т, 1978. 48 с.

2. Антонова С. Г., Соловьев В.И., Ямчук К. Т. Редактирование. Общий курс. М.: Изд-во МГУП, 1999. 256 с.
3. Вьюкова Т. Б. Восемьдесят пять радостей и огорчений: Размышления редактора. 2-е изд., доп. М.: Книга, 1986. 232 с.
4. Видання. Основні види: Терміни та визначення: ДСТУ 301795. К.: Держстандарт України, 1995. 48 с.
5. Видання. Поліграфічне виконання: терміни і визначення: ДСТУ 301895. К.: Держстандарт України, 1996. 48 с.
6. Зелінська Н. В. Теоретичні засади роботи редактора над літературною формою твору (літературне опрацювання тексту). К.: УМК ВО, 1989. 76 с.
7. Издательский словарь-справочник / Под ред. А. Э. Мильчина. М.: Юристъ, 1998. 472 с.
8. Кулешов С. Г. Документальні джерела наукової інформації: поняття, типологія, історія типологічної схеми. К. / УкрІНТЕІ, 1995. 190 с.
9. Мучник Б.С. Человек и текст. М.: Книга, 1985. 252 с.
10. Накорякова К. М. Редактирование материалов массовой коммуникации. М.: Изд-во Москов. ун-та, 1982. 396 с.
11. Непийвода Н. Ф. Сам собі редактор: Порадник з української мови. К.: Укр. книга, 1998. 240 с.
12. Одинцов В. В. Стилистика текста. М.: Наука, 1980. 262 с.
13. Оригиналы авторские и текстовые издательские: ОСТ 29.11588. М., 1988. 24 с.
14. Памятная книга редактора / Сост. А. Э. Мильчин. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Книга, 1987. 480 с.
15. Партико З. Загальне редагування. Нормативні основи. Львів: Афіша, 2001. 416 с.
16. Свешникова И. К. Редакторский анализ метод профессиональной деятельности: Конспект лекций. М.: Изд-во МГАП “Мир книги”, 1992. 25 с.

17. Свешникова И. К. Технология редакционно-издательского дела: Уч. пособие. М.: Изд-во МГАП "Мир книги", 1995. 116 с.
18. Свинцов В. И. Смысловый анализ и обработка текста. М.: Книга, 1979. 272 с.
19. Сикорский Н. М. Теория и практика редактирования. 2-е изд., испр. и доп. М.: Высш. школа, 1980. 328 с.
20. Словарь-справочник автора / Сост. Л. А. Гильберг и Л. И. Фрид. М.: Книга, 1979. 301 с.
21. Хойнацький М. С. Основи стандартизації і використання стандартів у видавництві. К.: Вища шк., 1993. 151 с.
22. Швецова-Водка Г. М. Документ і книга в системі комунікацій / Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. Рівне, 2001. 438 с.
23. Энциклопедия книжного дела / Ю.Ф. Майсурадзе, А.Э. Мильчин, Э.П. Гаврилов и др.. М.: Юристъ, 1998. 536 с.

Електронні ресурси

1. Електронна бібліотека літератури на тему видавничої справи та журналістики – <http://journlib.univ.kiev.ua/>
2. Сайт Департаменту видавничої справи і преси – <http://comin.kmu.gov.ua/>
3. Сайт Книжкової палати України – <http://www.ukrbook.net/>

13. Інформаційні ресурси

1. Тимошик М. Книга для автора, редактора, видавця, видавця. – К.: Наша культура і наука, 2005. – 560 с. – 50 шт.
2. Партико З. Загальне редагування. Нормативні основи. – Львів: Афіша, 2001. – 416 с. – 5 шт.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова
28 серпня 2018 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РЕДАГУВАННЯ
(ІСТОРІЯ КНИГИ)

Ступінь бакалавра
Галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 035 «Філологія»
035.01 українська мова та література
освітня програма Українська мова і література,
Факультет: філологічний

2018-2019 навчальний рік

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Гузенко Світлана Валентинівна, доцент кафедри української мови літератури, кандидат філологічних наук, доцент.

Програму схвалено на засіданні кафедри української мови літератури
Протокол № 1 від «29» серпня 2018 р.

Завідувач кафедри української мови літератури _____ (Філатова О. С.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «05» вересня 2018 року № 2

Голова навчально-методичної комісії університету _____ (Василькова Н. І.)

ВСТУП

Програма вивчення варіативної навчальної дисципліни «Теорія і практика редагування (історія книги)» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки за спеціальністю 035.01 Філологія (Українська мова і література).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є цілісна історія створення, поширення, використання тих чи інших видів видавничої продукції, переважно книги та результати їх функціонування.

Міждисциплінарні зв'язки: варіативна навчальна дисципліна «Теорія і практика редагування (історія книги)» є складником циклу професійної підготовки фахівців ступеня бакалавр, пов'язана із дисциплінами «Теорія і практика редагування», «Історія і культура України» та ін.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Теорія і практика редагування (історія книги)» є системне вивчення розвитку видавничої справи в країнах світу, у тому числі в Україні у різні історичні періоди.

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Теорія і практика редагування (історія книги)» є

- вивчення попередніх форм видавничої продукції, що виникли у найдавніших осередках культури;
- вивчення рукописного книготворення;
- ознайомлення з різними концепціями винаходу друку в світі та в Україні;
- визначення характерних рис видавничої справи доби Нового та Новітнього часу;

- ознайомлення з новими принциповими фактами, що проливають світло на проблему виникнення і розвитку писемності, книжності, видавничої справи в Україні.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- основні форми видавничої продукції, що проявили себе з найдавніших часів;
- основні віхи розвитку видавничої справи, хронологію основних досягнень галузі;
- періодизацію розвитку видавничої галузі в країнах світу та в Україні;
- зміну підходів до додрукарської, друкарської та післядрукарської підготовки видання;
- особливості підготовки видавничих кадрів у різні періоди історії.
- внесок найбільш визначних представників галузі у розвиток видавничої справи.

вміти :

- співвідносити імена, винаходи та досягнення й відповідні історичні дати;
- називати основні осередки книжності в різні періоди історії;
- визначати загальноісторичний контекст того чи іншого факту видавничого процесу;
- визначати взаємодії та впливи у видавничій сфері на міжнародному, міжкультурному рівні.

Результати навчання (компетенції)

I. Загальнопредметні:

Цінування та повага різноманітності та мультикультурності

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, аналізувати інформацію з різних джерел

II. Фахові:

Інформаційна й медіаграмотність.

Здатність продемонструвати знання та розуміння на базовому рівні основних понять розвитку історії книги, принципів створення видань у різній історичній ситуації.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 год. / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Розвиток видавничої справи в світі

Тема 1. Додрукарський період видавничої справи в різних регіонах світу з найдавніших часів.

Попередники сучасної книги. Виникнення письма й алфавіту як предтеча книгописання. Первинний “книжковий” матеріал. Форми книги. Ранні осередки рукописної книги на Близькому Сході, в Азії та Європі. Глиняні книги Ассирії. Єгипет. Форми китайської рукописної книги. Індія. Єврейські рукописні книги. Греція і Рим. Роль рукописної книги в суспільному поступі. Причини поширення рукописання. Становлення книгозбірень. Книга в долях Горація та Овідія. Вимоги давньоєврейських талмудистів до переписувачів книг.

Середньовічна книжність. Монастирі та університети як осередки видавничої справи в Європі. Технологія виготовлення книги.

Візантійська традиція книжності. Арабська традиція книжності. Середньовічні бібліотеки. Далекий схід та Центральна Азія як осередки книжності доби середньовіччя. Взаємодія Сходу і Заходу.

Тема 2. Розвиток видавничої справи в світі після винайдення друку.

Передумови запровадження у видавничу практику рухомих літер. Печатки і штампи як предтечі друкарства. Метод набиття візерунків на

тканині. Ксилографічний метод множення текстів та ілюстрацій на папері. Перші спроби створення рухомих літер.

Доля друкарського винаходу. Лаврін Костер та Йоган Гутенберг Лаврін Костер. Йоган Гутенберг: життя. Йоган Гутенберг: друки. Утвердження друкарства в Європі і світі як чинник кардинальних змін в організації редакційно-видавничої справи Поширення друкарства в Європі. Відмінності технології друкарства на Заході і Сході. Противники друкарства. Значення друкарства: редакційно-видавничий аспект. Доба Відродження та її вплив на розвиток друкарства. Інкунабули. Стародруки.

Видавнича справа у XVI ст. Визначення потужних видавничих підприємств.

Видавнича справа у XVII ст. Поширення преси. Види друкованої продукції.

Видавнича справа доби Просвітництва. Здешевлення та спрощення видавничої продукції. Основні видавничі проекти.

XIX ст. і розвиток поліграфічних технологій.

XX ст.: створення міжнародного видавничого ринку. Умови видавничої галузі в інформаційному суспільстві.

Кредит 2. Додрукарський період видавничої справи на території України

Тема 3. Додрукарський період видавничої справи на території України.

Українські рукописи дохристиянської доби. Обставини і причини недослідженості проблеми. Безповоротні втрати стародавніх пам'яток. Вивезення книг за межі України. Книги як політичні заручники в “українському питанні”. Перші спроби перегляду усталеної періодизації. Книжкова справа в Україні перед прийняттям християнства. Писемні тексти архіву “Кам’яна Могила”. Велесова книга. “Руське” письмо і “руські” переклади IX століття. Літопис Аскольда.

Провідні осередки рукописної справи Десятинна церква у Києві. Софійський собор у Києві. Києво-Печерська лавра. Чернігівська земля. Галичина і Волинь. Карпатська Русь. Творці й переписувачі книг як перші автори, перекладачі, редактори і видавці Світські каліграфи. Осередки при монастирях. Удосконалення текстів наступними переписувачами. Книжкові шедеври XI–XVI століть Реймська Євангелія. Пересопницька Євангелія.

Кредит 3. Українська видавнича справа з моменту поширення друку.

Тема 4. Українська видавнича справа з моменту поширення друку.

Зарубіжні і вітчизняні концепції поширення друкарства в Україні. Російська (радянська) концепція. Концепція західних учених. Концепція Івана Огієнка. Концепція Ореста Мацюка та Якіма Запасака.

Формування мережі друкарень на галицько-волинських землях Галичина. Друкарня Львівського ставропігійного братства. Приватна друкарня Михайла Сльозки. Друкарні Арсенія Желібовського та Йосипа Шумлянського. Провінційні друкарні. Волинь.

Видавнича діяльність Києво-Печерської лаври Спустошуючий слід лихоліть. Заснування друкарні: перекази, документальні свідчення. Єлисей Плетенецький. Папір і папірні для друкарні. Перші друки. Поширення лаврських видань. Руїнування справи печерських друкарів.

Суспільні потреби і політичні перепони на шляху становлення видавничої справи в університетах. Перші спроби києво-могилянців. Козацькі проекти університетів та їх друкарень. Проекти приватних осіб.

Становлення університетської друкарні. Обладнання. Перші друкарі та організації їх роботи. Відкриття літографії. Початкові правила роботи видавців. Роль Михайла Максимовича в розвитку наукової книги. Пошук однодумців: Гоголь. Провал спроби Шевченка як видавця. Студенти і видавнича справа. Видання власних творів та альманахів “київського”

періоду. Стосунки з друкарнею. Правопис Максимовича в історії видавничої справи.

Причини виникнення цензури в Росії і специфіка її застосування до українського друку Принципові відмінності в умовах розвитку раннього друкарства в Україні і Росії. Початок цензури українських друків. Посилення каральних функцій цензури. Специфіка застосування цензурного законодавства до українського друку. Українські видання до викриття Кирило-Мефодіївського братства. Цензурний терор після “справи братчиків”. Справа Каленика Шейковського. Українські граматики – російським алфавітом.

Основні антиукраїнські цензурні циркуляри та їх вплив на друкарство. Валуєвський циркуляр 1863 року. Емський указ 1876 року. Цензура після Емського указу. Революція 1905 року і спроба скасування цензури українського друку. Царський маніфест від 17 жовтня 1905 року. Видавничий рух в умовах дії Валуєвського і Емського указів. Цензура видавничої справи як чинник заборони українства. Тенденційно придуманий термін “Україна”. Особливо “крамольні” книги. Сторінки цензурних журналів як свідки нищення українства. Форми цензурних репресій проти українських видавців та редакторів.

Тема 5. Сучасна книговидавнича справа.

Руйнування кращих набутоків минулого. Ревізія випущеної літератури. Знищення надрукованих та підготовлених до друку видань. Закриття діючих видавництв та експропріація друкарського обладнання. Творення нової книговидавничої системи. Становлення законодавчої бази. Державні органи щодо управління видавничою справою. Еволюція видавничої мережі радянського типу. Формування типології видавництв. Структура українського книговидання напередодні розвалу Радянського Союзу.

3. Рекомендована література

Базова

1. Огієнко І. Історія українського друкарства / Упоряд., авт. іст.-біогр. нарису та приміт. М. С. Тимошик. Либідь, 1994. 448 с. («Пам'ятки історичної думки України»).
2. Тимошик М. С. Історія видавничої справи / М. С. Тимошик. К. : Наша культура і наука, 2007. 496 с.

Додаткова

1. Аниченко В. В. Московское издание грамматики М. Смотрицкого / В. В. Аниченко // Рус. Речь. 1973. № 5. С. 104-110.
2. Атанасов П. Книги Ивана Федорова в Болгарии / П. Атанасов // Книга и графика. М. : Наука, 1972. С. 107-114.
3. Агієвіч У.У. Скарынаў прафесіонім “доктар Францыск” / У. У. Агієвіч // Скарына і наш час: Матэрыялы II міжнароднай навуковай канферэнцыі (Гомель, 16-17 мая 2002 г.) : У 2-х частках. Гомель: УА «ГДУ імя Ф.Скарыны», 2002. Ч. 1. С. 174-182.
4. Анушкин А. Н. Во славному месте Виленском. Очерки из истории книгопечатания / А. Н. Анушкин. М., 1962. 172 с. с ил.
5. Анушкин А. На заре книгопечатания в Литве / А. Н. Анушкин. Вильнюс : Минтис, 1970. 196 с.
6. Аронов В. Р. Эльзевиры: история книжного искусства / В. Р. Аронов; ред. Ю. Герчук; худож. : М. Аникст, А. Троянкер. М. : Книга, 1975. 111, [5] с. : ил.
7. Ахунджанов Э. Письмо и книга. Из истории письменности и рукописной книги в Средней Азии / Э. Ахунджанов. Ташкент, 1983. 245 с.
8. Бабаян А. С. Армянская книга и печать / А. С. Бабаян. Ереван: Айпетпат, 1963. 174 с.
9. Баренбаум И. Е. История книги : учебник для вузов / И. Е. Баренбаум. М., 1984. 2-е изд., испр. и доп. 143 с.

10. Білодід І. К. Києво-Могилянська академія і розвиток східнослов'янських літературних мов у XVII-XVIII ст. / І. К. Білодід. К., 1973. 200 с.
11. Блик О. П. Історія української літературної мови. Практичні заняття [Текст] : навчальний посібник / О. П. Блик. К. : Вища школа, 1987. 207 с. : іл. .
12. Ботвинник М. У истоков учебной книги / М. Ботвинник. Минск, 1964. 328 с.
13. Вояк А., Ракович А. Книгоиздательское дело в Белоруссии. Исторический очерк / А. А. Вояк, А. И. Ракович. Минск, 2001. 278 с.
14. Гнатюк Д. Книговидавнича справа на Україні в післявоєнні роки [Текст] / Д. Гнатюк. К., 1965. 190 с.
15. Животко А. Історія української преси / А. Животко. К. : Наша культура і наука. 2000. 368 с.
16. Завадская Е. Японское искусство книги (VII-XIX века). Серия: История книжного искусства. Монографии и очерки / Е. Завадская. М., 1986. 367 с.
17. Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятники книжкового мистецтва. Каталог стародруків, виданих на Україні. 1765-1800 рр. / Я. Запаско, Я. Ісаєвич. Львів, 1984. 128 с.
18. Запаско Я. Пам'ятники книжкового мистецтва. Українська рукописна книга / Я. Запаско. Львів, 1995. 480 с.
19. Запаско Я. Мистецтво художнього оформлення української рукописної книги / Я. Запаско. РУ. 1999. 325 с.
20. Запаско Я. Мистецтво книги на Україні в XVII-XVIII ст. / Я. Запаско. Львів, 1971. 312 с.
21. Запаско Я. Пам'ятки книжкового мистецтва. Українська рукописна книга / Я. Запаско. Львів, 1995. 224 с.
22. Запаско Я. Першодрукар Іван Федоров: Нарис / Я. Запаско. Львів, 1964. 112 с.

- 23.Ісаєвич Я. Українське книговидання: витoki, розвиток, проблеми / Я. Ісаєвич. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2002. 520 с.
- 24.Иоффе А. История книги / А. Иоффе. М., 1967. 375 с.
- 25.Иоффе А. История книги и книговедения / А. Иоффе. М., 1974. 368 с.
- 26.Кестнер И. Иоганн Гутенберг; пер. с нем. / И. Кестнер. Львов : Вища школа, 1987. 84 с.
- 27.Кириак В. Братства живые родники: Книга в Молдавии. Историко-книговедческой очерк / В. Кириак. Кишинев, 1986. 214 с.
- 28.Киселева Л. Западноевропейская рукописная и печатная книга XIV XV веков / Л. Киселева. Л. : Наука, 1985. 300 с.
- 29.Киселева Л. О чем рассказывают средневековые рукописи : рукописная книга в Западной Европе / Л. И. Киселева. Л. : Наука. Ленингр. отд-ние, 1978. 198 с.
- 30.Костомарів М. І. Історія України в життєписах визначних її діячів [Текст]. Репринт. видання 1918 року // Пер. і переднє слово О. Барвінського. К. : Україна, 1991. 493с., іл. .
- 31.Лазурский В. Альд и альдины Сер: История книжного искусства. Монографии и очерки / Под редакцией Герчука Ю. Художники Аникст М., Троянкер А. М. Автограф автора / В. Лазурский. М. : Книга, 1977. 142 с.
- 32.Левшун Л. История восточнославянского книжного слова XI-XVII вв. / Л. Левшун Минск, 2001. 327 с.
- 33.Луппов С. П. Книга в России в послепетровское время, 1725-1740 / С. П. Луппов. Л. : Наука, 1976. 380 с.
- 34.Лю го-узюнь. Рассказ о китайской книге / Лю го-узюнь. М., 1957. 143 с.
- 35.Люзняк М. Українська науково-популярна книга кін. XIX початку XX століття : монографія / М. Люзняк. Л. : Атлас, 2010. 324 с.
- 36.Немировский Е. Л. Возникновение книгопечатания в Москве. Иван Федоров / Е. Л. Немировский. М.: Книга, 1964. 404 с.

- 37.Немировский Е. Мир книги. С древнейших времен до начала XX века 20 в. / Е. Немировский. М., 1986. 288 с.
- 38.Немировский Е. Л. Начало славянского книгопечатания / Е. Л. Немировский. М.: Книга, 1971. 269 с.
- 39.Низовий М. Українська статистика друку: основні етапи становлення та розвитку / М. Низовий. К, 2002. 240 с.
- 40.Орос О. Грушівський монастир і початки кириличного слов'янського книгодрукування / О. Орос. Ужгород, 2001. 184 с.
- 41.Розов Н. Н. Книга в России в XV в. / Н. Н. Розов. Л. : Наука, 1981. 152 с.
- 42.Розов Н. Н. Книга древней Руси XI XIV вв. / Н. Н. Розов. М. : Наука, 1997. 167 с.
- 43.Рукописная книга в культуре народов Востока. М., 1988.
- 44.Скрипник Т. Історія книги : учбово-методичний посібник [Текст] / Т. Скрипник. Х., 1973. 120 с.
- 45.Терентьев-Катанский А. С востока на Запад: Из истории книги и книгопечатания в странах Центральной Азии 813 вв./ А. Терентьев-Катанский. М. : Диллер, 2000. 341 с.
- 46.Франциск Скорина и его время. Энциклопедический справочник. Минск, 1971. 234 с.
- 47.Халидов А. Арабские рукописи и арабская рукописная традиция/ А. Халидов. М., 1985. 301с. : ил.
- 48.Хижняк З. І. З історії Києво-Могилянської академії XVII XVIII ст./ З. І. Хижняк. К., 2005. 64 с.
- 49.Черняк А. История технической книги : [учеб. для библ. фак. ин-тов культуры] / А. Я. Черняк. В двух томах. М., 1981.
- 50.Білявська Т. Часопис «Зоря» в контексті українського мовного процесу кінця XIX ст.. / Т. Білявська // Наук. Вісник Херсонського держ. унів-ту. Серія «Лінгвістика»: Зб. наук. праць. Вип. VII. Херсон : Вид-во ХДУ, 2008. С. 207 210.

51. Висоцький С. О. Азбука із Софіївського собору в Києві та деякі питання походження кирилиці / С. О. Висоцький // Мовознавство. 1976. № 4. С. 74-83.
52. Глухов А. Г. Первые московские рукописные книги / А. Г. Глухов // Кн. дело. 1994. № 4. С. 54-60.
53. Гнатюк Д. Книговидавнича справа [Текст] / Д. Гнатюк, Ю. Меженко, М. Рудь // Українська радянська енциклопедія. К., 1965. Т. 17. С. 530-535.
54. Головата Я. Університетський книжковий репертуар в Україні: період становлення (1805-1834) / Я. Головата // Записки ЛНБ ім. В. Стефаника. Вип. 3. К., 1995. С. 116-125.
55. Динерштейн Е. А. Еще раз о понятиях «книжное дело» и «история книжного дела» // Книга: исслед. и материалы / Е. А. Динерштейн. М., 1999. Сб. 58. С. 80-88.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

5. Засоби діагностики успішності навчання:

- усна відповідь на практичному занятті;
- доповнення на практичному занятті;
- виконання практичного завдання в аудиторії;
- виконання самостійних робіт;
- контрольні роботи.

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і практика редагування (історія книги)» для студентів галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 «Філологія» 035.01 українська мова та література

Розробник: Гузенко Світлана Валентинівна, доцент кафедри української мови і літератури, кандидат філологічних наук, доцент _____

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури
Протокол № 01 від «29» серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ (Філатова О. С.)
«29» серпня 2018 р.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Варіативна
	Спеціальність 035 «Філологія»	
Загальна кількість годин - 90	035.01 українська мова та література	<i>Рік підготовки:</i>
		II
		<i>Семестр</i>
		4
Тижневих годин для денної форми навчання: 2 год.; аудиторних – 40; самостійної роботи студента – 80.	Ступінь бакалавра	<i>Лекції</i>
		10
		<i>Практичні, семінарські</i>
		20
		<i>Лабораторні</i>
		-
		<i>Самостійна робота</i>
60		
		Вид контролю: залік

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – (30%/70%): год.: 30 год. – аудиторні заняття, 60 год. – самостійна робота.

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Метою вивчення навчальної дисципліни є системний аналіз розвитку видавничої справи в країнах світу, у тому числі в Україні у різні історичні періоди.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- вивчення попередніх форм видавничої продукції, що виникли у найдавніших осередках культури;
- вивчення рукописного книготворення;
- ознайомлення з різними концепціями винаходу друку в світі та в Україні;
- визначення характерних рис видавничої справи доби Нового та Новітнього часу;
- ознайомлення з новими принциповими фактами, що проливають світло на проблему виникнення і розвитку писемності, книжності, видавничої справи в Україні.

Передумови до вивчення дисципліни: обізнаність із нормами й канонами сучасного мовного дискурсу та вміння представити свої наукові здобутки, що є одним із найважливіших і найвагоміших аспектів підготовки фахівця з університетською освітою. Курсу властиві зв'язки з теоретичними та спеціальними теоретичними курсами загального фундаментального та професійного циклу – із дисциплінами «Теорія і практика редагування», «Історія і культура України» та ін.

Робоча програма навчальної дисципліни складається з 3 кредитів.

Результати навчання:

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- основні форми видавничої продукції, що проявили себе з найдавніших часів;
- основні віхи розвитку видавничої справи, хронологію основних досягнень галузі;
- періодизацію розвитку видавничої галузі в країнах світу та в Україні;
- зміну підходів до додрукарської, друкарської та післядрукарської підготовки видання;
- особливості підготовки видавничих кадрів у різні періоди історії.
- внесок найбільш визначних представників галузі у розвиток видавничої справи.

вміти :

- співвідносити імена, винаходи та досягнення й відповідні історичні дати;
- називати основні осередки книжності в різні періоди історії;
- визначати загальноісторичний контекст того чи іншого факту видавничого процесу;
- визначати взаємодії та впливи у видавничій сфері на міжнародному, міжкультурному рівні.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими **компетентностями:**

I. Загальнопредметні:

Цінування та повага різноманітності та мультикультурності

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, аналізувати інформацію з різних джерел

II. Фахові:

Інформаційна й медіаграмотність.

Здатність продемонструвати знання та розуміння на базовому рівні основних понять розвитку історії книги, принципів створення видань у різній історичній ситуації.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Розвиток видавничої справи в світі

Тема 1. Додрукарський період видавничої справи в різних регіонах світу з найдавніших часів.

Попередники сучасної книги. Виникнення письма й алфавіту як предтеча книгописання. Первинний “книжковий” матеріал. Форми книги. Ранні осередки рукописної книги на Близькому Сході, в Азії та Європі. Глиняні книги Ассирії. Єгипет. Форми китайської рукописної книги. Індія. Єврейські рукописні книги. Греція і Рим. Роль рукописної книги в суспільному поступі. Причини поширення рукописання. Становлення книгозбірень. Книга в долях Горация та Овідія. Вимоги давньоєврейських талмудистів до переписувачів книг.

Середньовічна книжність. Монастирі та університети як осередки видавничої справи в Європі. Технологія виготовлення книги.

Візантійська традиція книжності. Арабська традиція книжності. Середньовічні бібліотеки. Далекий схід та Центральна Азія як осередки книжності доби середньовіччя. Взаємодія Сходу і Заходу.

Тема 2. Розвиток видавничої справи в світі після винайдення друку.

Передумови запровадження у видавничу практику рухомих літер. Печатки і штампи як предтечі друкарства. Метод набиття візерунків на тканині. Ксилографічний метод множення текстів та ілюстрацій на папері. Перші спроби створення рухомих літер.

Доля друкарського винаходу. Лаврін Костер та Йоган Гутенберг Лаврін Костер. Йоган Гутенберг: життя. Йоган Гутенберг: друки. Утвердження друкарства в Європі і світі як чинник кардинальних змін в організації редакційно-видавничої справи. Поширення друкарства в Європі. Відмінності

технології друкарства на Заході і Сході. Противники друкарства. Значення друкарства: редакційно-видавничий аспект. Доба Відродження та її вплив на розвиток друкарства. Інкунабули. Стародруки.

Видавнича справа у XVI ст. Визначення потужних видавничих підприємств.

Видавнича справа у XVII ст. Поширення преси. Види друкованої продукції.

Видавнича справа доби Просвітництва. Здешевлення та спрощення видавничої продукції. Основні видавничі проекти.

XIX ст. і розвиток поліграфічних технологій.

XX ст.: створення міжнародного видавничого ринку. Умови видавничої галузі в інформаційному суспільстві.

Кредит 2. Додрукарський період видавничої справи на території України

Тема 3. Додрукарський період видавничої справи на території України.

Українські рукописи дохристиянської доби. Обставини і причини недослідженості проблеми. Безповоротні втрати стародавніх пам'яток. Вивезення книг за межі України. Книги як політичні заручники в “українському питанні”. Перші спроби перегляду усталеної періодизації. Книжкова справа в Україні перед прийняттям християнства. Писемні тексти архіву “Кам”яна Могила”. Велесова книга. “Руське” письмо і “руські” переклади IX століття. Літопис Аскольда.

Провідні осередки рукописної справи Десятинна церква у Києві. Софійський собор у Києві. Києво-Печерська лавра. Чернігівська земля. Галичина і Волинь. Карпатська Русь. Творці й переписувачі книг як перші автори, перекладачі, редактори і видавці Світські каліграфи. Осередки при монастирях. Удосконалення текстів наступними переписувачами. Книжкові шедеври XI–XVI століть Реймська Євангелія. Пересопницька Євангелія.

Кредит 3. Українська видавнича справа з моменту поширення друку.

Тема 4. Українська видавнича справа з моменту поширення друку.

Зарубіжні і вітчизняні концепції поширення друкарства в Україні. Російська (радянська) концепція. Концепція західних учених. Концепція Івана Огієнка. Концепція Ореста Мацюка та Якіма Запасака.

Формування мережі друкарень на галицько-волинських землях Галичина. Друкарня Львівського ставропігійного братства. Приватна друкарня Михайла Сльозки. Друкарні Арсенія Желібовського та Йосипа Шумлянського. Провінційні друкарні. Волинь.

Видавнича діяльність Києво-Печерської лаври Спустошуючий слід лихоліть. Заснування друкарні: перекази, документальні свідчення. Єлисей Плетенецький. Папір і папірні для друкарні. Перші друки. Поширення лаврських видань. Руїнування справи печерських друкарів.

Суспільні потреби і політичні перепони на шляху становлення видавничої справи в університетах. Перші спроби киево-могилянців. Козацькі проекти університетів та їх друкарень. Проекти приватних осіб.

Становлення університетської друкарні. Обладнання. Перші друкарі та організації їх роботи. Відкриття літографії. Початкові правила роботи видавців. Роль Михайла Максимовича в розвитку наукової книги. Пошук однодумців: Гоголь. Провал спроби Шевченка як видавця. Студенти і видавнича справа. Видання власних творів та альманахів “київського” періоду. Стосунки з друкарнею. Правопис Максимовича в історії видавничої справи.

Причини виникнення цензури в Росії і специфіка її застосування до українського друку Принципові відмінності в умовах розвитку раннього друкарства в Україні і Росії. Початок цензури українських друків. Посилення каральних функцій цензури. Специфіка застосування цензурного законодавства до українського друку. Українські видання до викриття

Кирило-Мефодіївського братства. Цензурний терор після “справи братчиків”. Справа Каленика Шейковського. Українські граматики – російським алфавітом.

Основні антиукраїнські цензурні циркуляри та їх вплив на друкарство. Валуєвський циркуляр 1863 року. Емський указ 1876 року. Цензура після Емського указу. Революція 1905 року і спроба скасування цензури українського друку. Царський маніфест від 17 жовтня 1905 року. Видавничий рух в умовах дії Валуєвського і Емського указів. Цензура видавничої справи як чинник заборони українства. Тенденційно придуманий термін “Україна”. Особливо “крамольні” книги. Сторінки цензурних журналів як свідки нищення українства. Форми цензурних репресій проти українських видавців та редакторів.

Тема 5. Сучасна книговидавнича справа.

Руйнування кращих набутоків минулого. Ревізія випущеної літератури. Знищення надрукованих та підготовлених до друку видань. Закриття діючих видавництв та експропріація друкарського обладнання. Творення нової книговидавничої системи. Становлення законодавчої бази. Державні органи щодо управління видавничою справою. Еволюція видавничої мережі радянського типу. Формування типології видавництв. Структура українського книговидання напередодні розвалу Радянського Союзу.

4. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	п	ср
1	2	3	4	5
КРЕДИТ 1. Розвиток видавничої справи в світі				
Тема 1. Додрукарський період видавничої справи в різних регіонах світу з найдавніших часів.	15	2	4	9

Тема 2. Розвиток видавничої справи в світі після винайдення друку	15	2	4	9
КРЕДИТ 2. Додрукарський період видавничої справи на території України				
Тема 3. Додрукарський період видавничої справи на території України	30	2	4	22
КРЕДИТ 3. Українська видавнича справа з моменту поширення друку				
Тема 4. Українська видавнича справа з моменту поширення друку	15	2	4	9
Тема 5. Сучасна книговидавнича справа	15	2	4	9
Усього годин:	90	10	20	60

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Додрукарський період видавничої справи в різних регіонах світу з найдавніших часів.	4
2.	Тема 2. Розвиток видавничої справи в світі після винайдення друку	4
3.	Тема 3. Додрукарський період видавничої справи на території України	4
4.	Тема 4. Українська видавнича справа з моменту поширення друку	4
5.	Тема 5. Сучасна книговидавнича справа	4
Разом:		20

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Тема 1. Додрукарський період видавничої справи в різних регіонах світу з найдавніших часів.	9
	Тема 2. Розвиток видавничої справи в світі після винайдення друку	9
	Тема 3. Додрукарський період видавничої справи на території України	22
	Тема 4. Українська видавнича справа з моменту поширення друку	9
	Тема 5. Сучасна книговидавнича справа	9
	Разом:	60

7. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Написати реферативне повідомлення на обрану тему:

1. Давня грецька книжність.
2. Давня римська книжність.
3. Дохристиянська книжність українців.
4. Концепції походження книжності в Україні.
5. Гіпотези щодо виникнення українського друку.
6. Перші газети в Європі.
7. Перші журнали в Європі.
8. Книжність середньовічної Японії
9. Книжність середньовічного Китаю.
10. Європейська книга у 17 ст.
11. Європейська книга у 18 ст.
12. Найвідоміші видавництва 19 ст.
13. Прогрес поліграфії у 20 ст.
14. Сучасні тенденції видавничої справи у країнах Заходу.

8. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота			Контрольна робота	Накопичувальні бали/ Сума
Кр.1	Кр.2	Кр.3	2 контрольні роботи по 30 б.	300
60	60	60		

- усна відповідь на практичному занятті – 10 б.;
- доповнення на практичному занятті – 5 б.;
- виконання практичного завдання в аудиторії – 10 б.;
- виконання самостійного завдання – 10 – 30 балів;
- контрольна робота – 50 б. (2 шт.)

9. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

10. Методи навчання

Усний виклад матеріалу, проблемне навчання, робота з державними стандартами та додатковими джерелами, спостереження над сучасним редакторським процесом у редакціях і видавництвах, порівняльний аналіз.

11. Методичне забезпечення

1. Гузенко С. В. Теорія і практика редагування (історія книги) : навчально-методичний комплекс. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2018. 120 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Огієнко І. Історія українського друкарства / Упоряд., авт. іст.-біогр. нарису та приміт. М. С. Тимошик. Либідь, 1994. 448 с. («Пам'ятки історичної думки України»).
2. Тимошик М. С. Історія видавничої справи / М. С. Тимошик. К. : Наша культура і наука, 2007. 496 с.

Додаткова

1. Аниченко В. В. Московское издание грамматики М. Смотрицкого / В. В. Аниченко // Рус. Речь. 1973. № 5. С. 104 -110.
2. Атанасов П. Книги Ивана Федорова в Болгарии / П. Атанасов // Книга и графика. М. : Наука, 1972. С. 107 - 114.
3. Агієвіч У.У. Скарынаў прафесіонім “доктар Францыск” / У. У. Агієвіч //Скарына і наш час: Матэрыялы II міжнароднай навуковай канферэнцыі (Гомель, 16 17 мая 2002 г.): У 2-х частках. Гомель: УА «ГДУ імя Ф.Скарыны», 2002. Ч. 1. С. 174-182.
4. Анушкин А. Н. Во славном месте Виленском. Очерки из истории книгопечатания / А. Н. Анушкин. М., 1962. 172 с. с ил.
5. Анушкин А. На заре книгопечатания в Литве / А. Н. Анушкин. Вильнюс : Минтис, 1970. 196 с.

6. Аронов В. Р. Эльзевиры: история книжного искусства / В. Р. Аронов; ред. Ю. Герчук; худож. : М. Аникст, А. Троянкер. М. : Книга, 1975. 111, [5] с. : ил.
7. Ахунджанов Э. Письмо и книга. Из истории письменности и рукописной книги в Средней Азии / Э. Ахунджанов. Ташкент, 1983. 245 с.
8. Бабаян А. С. Армянская книга и печать/ А. С. Бабаян. Ереван: АЙпетпат, 1963. 174 с.
9. Баренбаум И. Е. История книги : учебник для вузов / И. Е. Баренбаум. М., 1984. 2-е изд., испр. и доп. 143 с.
10. Білодід І. К. Києво-Могилянська академія і розвиток східнослов'янських літературних мов у XVII XVIII ст. / І. К. Білодід. К., 1973. 200 с.
11. Блик О. П. Історія української літературної мови. Практичні заняття [Текст] : навчальний посібник / О. П. Блик. К. : Вища школа, 1987. 207 с. : іл. .
12. Ботвинник М. У истоков учебной книги / М. Ботвинник. Минск, 1964. 328 с.
13. Вояк А., Ракович А. Книгоиздательское дело в Белоруссии. Исторический очерк / А. А. Вояк, А. И. Ракович. Минск, 2001. 278 с.
14. Гнатюк Д. Книговидавнича справа на Україні в післявоєнні роки [Текст] / Д. Гнатюк. К., 1965. 190 с.
15. Животко А. Історія української преси / А. Животко. К. : Наша культура і наука. 2000. 368 с.
16. Завадская Е. Японское искусство книги (VII XIX века). Серия: История книжного искусства. Монографии и очерки / Е. Завадская. М., 1986. 367 с.
17. Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятники книжкового мистецтва. Каталог стародруків, виданих на Україні. 1765 1800 рр. / Я. Запаско, Я. Ісаєвич. Львів, 1984. 128 с.
18. Запаско Я. Пам'ятники книжкового мистецтва. Українська рукописна книга / Я. Запаско. Львів, 1995. 480 с.

19. Запаско Я. Мистецтво художнього оформлення української рукописної книги / Я. Запаско. РУ. 1999. 325 с.
20. Запаско Я. Мистецтво книги на Україні в XVI XVII ст. / Я. Запаско. Львів, 1971. 312 с.
21. Запаско Я. Пам'ятки книжкового мистецтва. Українська рукописна книга / Я. Запаско. Львів, 1995. 224 с.
22. Запаско Я. Першодрукар Іван Федоров: Нарис / Я. Запаско. Львів, 1964. 112 с.
23. Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми / Я. Ісаєвич. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2002. 520 с.
24. Иоффе А. История книги / А. Иоффе. М., 1967. 375 с.
25. Иоффе А. История книги и книговедения / А. Иоффе. М., 1974. 368 с.
26. Кестнер И. Иоганн Гутенберг; пер. с нем. / И. Кестнер. Львов : Вища школа, 1987. 84 с.
27. Кирияк В. Братства живые родники: Книга в Молдавии. Историко-книговедческой очерк / В. Кирияк. Кишинев, 1986. 214 с.
28. Киселева Л. Западноевропейская рукописная и печатная книга XIV XV веков / Л. Киселева. Л. : Наука, 1985. 300 с.
29. Киселева Л. О чем рассказывают средневековые рукописи : рукописная книга в Западной Европе / Л. И. Киселева. Л. : Наука. Ленингр. отд-ние, 1978. 198 с.
30. Костомарів М. І. Історія України в життєписах визначних її діячів [Текст]. Репринт. видання 1918 року // Пер. і передне слово О. Барвінського. К. : Україна, 1991. 493с., іл. .
31. Лазурский В. Альд и альдины Сер: История книжного искусства. Монографии и очерки / Под редакцией Герчука Ю. Художники Аникст М., Троянкер А. М. Автограф автора / В. Лазурский. М. : Книга, 1977. 142 с.

32. Левшун Л. История восточнославянского книжного слова XI-XVII вв. / Л. Левшун Минск, 2001. 327 с.
33. Луппов С. П. Книга в России в послепетровское время, 1725 1740 / С. П. Луппов. Л. : Наука, 1976. 380 с.
34. Лю го-уэюнь. Рассказ о китайской книге / Лю го-уэюнь. М., 1957. 143 с.
35. Люзняк М. Українська науково-популярна книга кін. XIX початку XX століття : монографія / М. Люзняк. Л. : Атлас, 2010. 324 с.
36. Немировский Е. Л. Возникновение книгопечатания в Москве. Иван Федоров / Е. Л. Немировский. М.: Книга, 1964. 404 с.
37. Немировский Е. Мир книги. С древнейших времен до начала XX века 20 в. / Е. Немировский. М., 1986. 288 с.
38. Немировский Е. Л. Начало славянского книгопечатания / Е. Л. Немировский. М.: Книга, 1971. 269 с.
39. Низовий М. Українська статистика друку: основні етапи становлення та розвитку / М. Низовий. К, 2002. 240 с.
40. Орос О. Грушівський монастир і початки кириличного слов'янського книгодрукування / О. Орос. Ужгород, 2001. 184 с.
41. Розов Н. Н. Книга в России в XV в. / Н. Н. Розов. Л. : Наука, 1981. 152 с.
42. Розов Н. Н. Книга древней Руси XI XIV вв. / Н. Н. Розов. М. : Наука, 1997. 167 с.
43. Рукописная книга в культуре народов Востока. М., 1988.
44. Скрипник Т. Історія книги : учбово-методичний посібник [Текст] / Т. Скрипник. Х., 1973. 120 с.
45. Терентьев-Катанский А. С востока на Запад: Из истории книги и книгопечатания в странах Центральной Азии 8 13 вв./ А. Терентьев-Катанский. М. : Диллер, 2000. 341 с.
46. Франциск Скорина и его время. Энциклопедический справочник. Минск, 1971. 234 с.
47. Халидов А. Арабские рукописи и арабская рукописная традиция/ А. Халидов. М., 1985. 301с. : ил.

- 48.Хижняк З. І. З історії Києво-Могилянської академії XVII XVIII ст./ З. І. Хижняк. К., 2005. 64 с.
- 49.Черняк А. История технической книги : [учеб. для библиотеч. фак. ин-тов культуры] / А. Я. Черняк. В двух томах. М., 1981.
- 50.Білявська Т. Часопис «Зоря» в контексті українського мовного процесу кінця XIX ст.. / Т. Білявська // Наук. Вісник Херсонського держ. унів-ту. Серія «Лінгвістика»: Зб. наук. праць. Вип. VII. Херсон : Вид-во ХДУ, 2008. С. 207 210.
- 51.Висоцький С. О. Азбука із Софіївського собору в Києві та деякі питання походження кирилиці / С. О. Висоцький // Мовознавство. 1976. № 4. С. 74 83.
- 52.Глухов А. Г. Первые московские рукописные книги / А. Г. Глухов // Кн. дело. 1994. № 4. С. 54 60.
- 53.Гнатюк Д. Книговидавнича справа [Текст] / Д. Гнатюк, Ю. Меженко, М. Рудь // Українська радянська енциклопедія. К., 1965. Т. 17. С. 530 535.
- 54.Головата Я. Університетський книжковий репертуар в Україні: період становлення (1805 1834) / Я. Головата // Записки ЛНБ ім. В. Стефаника. Вип. 3. К., 1995. С. 116 125.
- 55.Динерштейн Е. А. Еще раз о понятиях «книжное дело» и «история книжного дела» // Книга: исслед. и материалы / Е. А. Динерштейн. М., 1999. Сб. 58. С. 80 88.

Електронні ресурси

1. Сайт Книжкової палати України – <http://www.ukrbook.net/>
2. Електронна бібліотека літератури на тему видавничої справи та журналістики – <http://journalib.univ.kiev.ua/>
3. Сайт Департаменту видавничої справи і преси – <http://comin.kmu.gov.ua/>

13. Інформаційні ресурси

1. Блик О. П. Історія української літературної мови. Практичні заняття [Текст] : навчальний посібник / О. П. Блик. – Київ : Вища школа, 1987. – 207 с. : іл. – Кількість: 60.
2. Огієнко І. Історія українського друкарства / Упоряд., авт. іст.-біогр. нарису та приміт. М. С. Тимошик. Либідь, 1994. 448 с. («Пам'ятки історичної думки України»). – Кількість: 4.
3. Огієнко І. І. Історія української літературної мови / Упоряд., авт. іст.-біогр. нарису та приміт. М. С. Тимошик. К. : Наша культура і наука, 2001. 440 с., іл. (Видавничий проект Фондації імені митрополита Іларіона (Огієнка) «Запізніле вороття»). – Кількість: 5.
4. Огієнко І. Історія церковнослов'янської мови : Пам'ятки старослов'янської мови X–XI віків / І. Огієнко. – Варшава, 1929. – Т.5. – 493 с. Кількість: 1.
5. Тимошик М. С. Історія видавничої справи / М. С. Тимошик. – К.: Наша культура і наука, 2007. – 496 с. – Кількість: 12.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова
5 вересня 2018 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РЕДАГУВАННЯ

(ІСТОРІЯ КНИГИ)

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 «Середня освіта»

014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

освітня програма Мова і література (англійська),

2018-2019 навчальний рік

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Гузенко Світлана Валентинівна, доцент кафедри української мови літератури, кандидат філологічних наук, доцент.

Програму схвалено на засіданні кафедри української мови літератури
Протокол № 1 від «29» серпня 2018 р.

Завідувач кафедри української мови літератури _____ (Філатова О. С.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «05» вересня 2018 року № 2

Голова навчально-методичної комісії університету _____ (Василькова Н. І.)

ВСТУП

Програма вивчення варіативної навчальної дисципліни «Теорія і практика редагування (історія книги)» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки за спеціальністю 014.01 Середня освіта (Українська мова і література).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є цілісна історія створення, поширення, використання тих чи інших видів видавничої продукції, переважно книги та результати їх функціонування.

Міждисциплінарні зв'язки: варіативна навчальна дисципліна «Теорія і практика редагування (історія книги)» є складником циклу професійної підготовки фахівців ступеня бакалавр, пов'язана із дисциплінами «Теорія і практика редагування», «Історія і культура України» та ін.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни Теорія і практика редагування (історія книги)» є системне вивчення розвитку видавничої справи в країнах світу, у тому числі в Україні у різні історичні періоди.

1.2. **Основними завданнями** вивчення дисципліни Теорія і практика редагування (історія книги)» є

- вивчення попередніх форм видавничої продукції, що виникли у найдавніших осередках культури;
- вивчення рукописного книготворення;
- ознайомлення з різними концепціями винаходу друку в світі та в Україні;
- визначення характерних рис видавничої справи доби Нового та Новітнього часу;

- ознайомлення з новими принциповими фактами, що проливають світло на проблему виникнення і розвитку писемності, книжності, видавничої справи в Україні.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- основні форми видавничої продукції, що проявили себе з найдавніших часів;
- основні віхи розвитку видавничої справи, хронологію основних досягнень галузі;
- періодизацію розвитку видавничої галузі в країнах світу та в Україні;
- зміну підходів до додрукарської, друкарської та післядрукарської підготовки видання;
- особливості підготовки видавничих кадрів у різні періоди історії.
- внесок найбільш визначних представників галузі у розвиток видавничої справи.

вміти :

- співвідносити імена, винаходи та досягнення й відповідні історичні дати;
- називати основні осередки книжності в різні періоди історії;
- визначати загальноісторичний контекст того чи іншого факту видавничого процесу;
- визначати взаємодії та впливи у видавничій сфері на міжнародному, міжкультурному рівні.

Результати навчання (компетенції)

I. Загальнопредметні:

Цінування та повага різноманітності та мультикультурності

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, аналізувати інформацію з різних джерел

II. Фахові:

Інформаційна й медіаграмотність.

Здатність продемонструвати знання та розуміння на базовому рівні основних понять розвитку історії книги, принципів створення видань у різній історичній ситуації.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 60 год. / 2 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Розвиток видавничої справи в світі

Тема 1. Додрукарський період видавничої справи в різних регіонах світу з найдавніших часів.

Попередники сучасної книги. Виникнення письма й алфавіту як предтеча книгописання. Первинний “книжковий” матеріал. Форми книги. Ранні осередки рукописної книги на Близькому Сході, в Азії та Європі. Глиняні книги Ассирії. Єгипет. Форми китайської рукописної книги. Індія. Єврейські рукописні книги. Греція і Рим. Роль рукописної книги в суспільному поступі. Причини поширення рукописання. Становлення книгозбірень. Книга в долях Горація та Овідія. Вимоги давньоєврейських талмудистів до переписувачів книг.

Середньовічна книжність. Монастирі та університети як осередки видавничої справи в Європі. Технологія виготовлення книги.

Візантійська традиція книжності. Арабська традиція книжності. Середньовічні бібліотеки. Далекий схід та Центральна Азія як осередки книжності доби середньовіччя. Взаємодія Сходу і Заходу.

Тема 2. Розвиток видавничої справи в світі після винайдення друку.

Передумови запровадження у видавничу практику рухомих літер. Печатки і штампи як предтечі друкарства. Метод набиття візерунків на

тканині. Ксилографічний метод множення текстів та ілюстрацій на папері. Перші спроби створення рухомих літер.

Доля друкарського винаходу. Лаврін Костер та Йоган Гутенберг Лаврін Костер. Йоган Гутенберг: життя. Йоган Гутенберг: друки. Утвердження друкарства в Європі і світі як чинник кардинальних змін в організації редакційно-видавничої справи Поширення друкарства в Європі. Відмінності технології друкарства на Заході і Сході. Противники друкарства. Значення друкарства: редакційно-видавничий аспект. Доба Відродження та її вплив на розвиток друкарства. Інкунабули. Стародруки.

Видавнича справа у XVI ст. Визначення потужних видавничих підприємств.

Видавнича справа у XVII ст. Поширення преси. Види друкованої продукції.

Видавнича справа доби Просвітництва. Здешевлення та спрощення видавничої продукції. Основні видавничі проекти.

XIX ст. і розвиток поліграфічних технологій.

XX ст.: створення міжнародного видавничого ринку. Умови видавничої галузі в інформаційному суспільстві.

Тема 3. Додрукарський період видавничої справи на території України.

Українські рукописи дохристиянської доби. Обставини і причини недослідженості проблеми. Безповоротні втрати стародавніх пам'яток. Вивезення книг за межі України. Книги як політичні заручники в “українському питанні”. Перші спроби перегляду усталеної періодизації. Книжкова справа в Україні перед прийняттям християнства. Писемні тексти архіву “Кам’яна Могила”. Велесова книга. “Руське” письмо і “руські” переклади IX століття. Літопис Аскольда.

Провідні осередки рукописної справи Десятинна церква у Києві. Софійський собор у Києві. Києво-Печерська лавра. Чернігівська земля. Галичина і Волинь. Карпатська Русь. Творці й переписувачі книг як перші

автори, перекладачі, редактори і видавці Світські каліграфи. Осередки при монастирях. Удосконалення текстів наступними переписувачами. Книжкові шедеври XI–XVI століть Реймська Євангелія. Пересопницька Євангелія.

Кредит 2. Українська видавнича справа з моменту поширення друку.

Тема 4. Українська видавнича справа з моменту поширення друку.

Зарубіжні і вітчизняні концепції поширення друкарства в Україні. Російська (радянська) концепція. Концепція західних учених. Концепція Івана Огієнка. Концепція Ореста Мацюка та Якіма Запасака.

Формування мережі друкарень на галицько-волинських землях Галичина. Друкарня Львівського ставропігійного братства. Приватна друкарня Михайла Сльозки. Друкарні Арсенія Желібовського та Йосипа Шумлянського. Провінційні друкарні. Волинь.

Видавнича діяльність Києво-Печерської лаври Спустошуючий слід лихоліть. Заснування друкарні: перекази, документальні свідчення. Єлисей Плетенецький. Папір і папірні для друкарні. Перші друки. Поширення лаврських видань. Руйнування справи печерських друкарів.

Суспільні потреби і політичні перепони на шляху становлення видавничої справи в університетах. Перші спроби киево-могилянців. Козацькі проекти університетів та їх друкарень. Проекти приватних осіб.

Становлення університетської друкарні. Обладнання. Перші друкарі та організації їх роботи. Відкриття літографії. Початкові правила роботи видавців. Роль Михайла Максимовича в розвитку наукової книги. Пошук однодумців: Гоголь. Провал спроби Шевченка як видавця. Студенти і видавнича справа. Видання власних творів та альманахів “київського” періоду. Стосунки з друкарнею. Правопис Максимовича в історії видавничої справи.

Причини виникнення цензури в Росії і специфіка її застосування до українського друку Принципові відмінності в умовах розвитку раннього

друкарства в Україні і Росії. Початок цензури українських друків. Посилення каральних функцій цензури. Специфіка застосування цензурного законодавства до українського друку. Українські видання до викриття Кирило-Мефодіївського братства. Цензурний терор після “справи братчиків”. Справа Каленика Шейковського. Українські граматики – російським алфавітом.

Основні антиукраїнські цензурні циркуляри та їх вплив на друкарство. Валуєвський циркуляр 1863 року. Емський указ 1876 року. Цензура після Емського указу. Революція 1905 року і спроба скасування цензури українського друку. Царський маніфест від 17 жовтня 1905 року. Видавничий рух в умовах дії Валуєвського і Емського указів. Цензура видавничої справи як чинник заборони українства. Тенденційно придуманий термін “Україна”. Особливо “крамольні” книги. Сторінки цензурних журналів як свідки нищення українства. Форми цензурних репресій проти українських видавців та редакторів.

Тема 5. Сучасна книговидавнича справа.

Руйнування кращих набутоків минулого. Ревізія випущеної літератури. Знищення надрукованих та підготовлених до друку видань. Закриття діючих видавництв та експропріація друкарського обладнання. Творення нової книговидавничої системи. Становлення законодавчої бази. Державні органи щодо управління видавничою справою. Еволюція видавничої мережі радянського типу. Формування типології видавництв. Структура українського книговидання напередодні розвалу Радянського Союзу.

3. Рекомендована література

Базова

1. Огієнко І. Історія українського друкарства / Упоряд., авт. іст.-біогр. нариса та приміт. М. С. Тимошик. Либідь, 1994. 448 с. («Пам’ятки історичної думки України»).

2. Тимошик М. С. Історія видавничої справи / М. С. Тимошик. К. : Наша культура і наука, 2007. 496 с.

Додаткова

1. Аниченко В. В. Московское издание грамматики М. Смотрицкого / В. В. Аниченко // Рус. Речь. 1973. № 5. С. 104 110.
2. Атанасов П. Книги Ивана Федорова в Болгарии / П. Атанасов // Книга и графика. М. : Наука, 1972. С. 107 114.
3. Агієвіч У.У. Скарынаў прафесіонім “доктар Францыск” / У. У. Агієвіч //Скарына і наш час: Матэрыялы II міжнароднай навуковай канферэнцыі (Гомель, 1617 мая 2002 г.): У 2-х частках. Гомель: УА «ГДУ імя Ф.Скарыны», 2002. Ч. 1. С. 174 182.
4. Анушкин А. Н. Во славном месте Виленском. Очерки из истории книгопечатания / А. Н. Анушкин. М., 1962. 172 с. с ил.
5. Анушкин А. На заре книгопечатания в Литве / А. Н. Анушкин. Вильнюс : Минтис, 1970. 196 с.
6. Аронов В. Р. Эльзевиры: история книжного искусства / В. Р. Аронов; ред. Ю. Герчук; худож. : М. Аникст, А. Троянкер. М. : Книга, 1975. 111, [5] с. : ил.
7. Ахунджанов Э. Письмо и книга. Из истории письменности и рукописной книги в Средней Азии / Э. Ахунджанов. Ташкент, 1983. 245 с.
8. Бабаян А. С. Армянская книга и печать/ А. С. Бабаян. Ереван: Айпетпат, 1963. 174 с.
9. Баренбаум И. Е. История книги : учебник для вузов / И. Е. Баренбаум. М., 1984. 2-е изд., испр. и доп. 143 с.
10. Білодід І. К. Києво-Могилянська академія і розвиток східнослов'янських літературних мов у XVII XVIII ст. / І. К. Білодід. К., 1973. 200 с.
11. Блик О. П. Історія української літературної мови. Практичні заняття [Текст] : навчальний посібник / О. П. Блик. К. : Вища школа, 1987. 207 с. : іл. .

12. Ботвинник М. У истоков учебной книги / М. Ботвинник. Минск, 1964. 328 с.
13. Вояк А., Ракович А. Книгоиздательское дело в Белоруссии. Исторический очерк / А. А. Вояк, А. И. Ракович. Минск, 2001. 278 с.
14. Гнатюк Д. Книговидавнича справа на Україні в післявоєнні роки [Текст] / Д. Гнатюк. К., 1965. 190 с.
15. Животко А. Історія української преси / А. Животко. К. : Наша культура і наука. 2000. 368 с.
16. Завадская Е. Японское искусство книги (VII XIX века). Серия: История книжного искусства. Монографии и очерки / Е. Завадская. М., 1986. 367 с.
17. Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятники книжкового мистецтва. Каталог стародруків, виданих на Україні. 1765-1800 рр. / Я. Запаско, Я. Ісаєвич. Львів, 1984. 128 с.
18. Запаско Я. Пам'ятники книжкового мистецтва. Українська рукописна книга / Я. Запаско. Львів, 1995. 480 с.
19. Запаско Я. Мистецтво художнього оформлення української рукописної книги / Я. Запаско. РУ. 1999. 325 с.
20. Запаско Я. Мистецтво книги на Україні в ХVІХVІІ ст. / Я. Запаско. Львів, 1971. 312 с.
21. Запаско Я. Пам'ятки книжкового мистецтва. Українська рукописна книга / Я. Запаско. Львів, 1995. 224 с.
22. Запаско Я. Першодрукар Іван Федоров: Нарис / Я. Запаско. Львів, 1964. 112 с.
23. Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми / Я. Ісаєвич. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2002. 520 с.
24. Иоффе А. История книги / А. Иоффе. М., 1967. 375 с.
25. Иоффе А. История книги и книговедения / А. Иоффе. М., 1974. 368 с.
26. Кестнер И. Иоганн Гутенберг; пер. с нем. / И. Кестнер. Львов : Вища школа, 1987. 84 с.

- 27.Кириак В. Братства живые родники: Книга в Молдавии. Историко-книговедческой очерк / В. Кириак. Кишинев, 1986. 214 с.
- 28.Киселева Л. Западноевропейская рукописная и печатная книга XIV XV веков / Л. Киселева. Л. : Наука, 1985. 300 с.
- 29.Киселева Л. О чем рассказывают средневековые рукописи : рукописная книга в Западной Европе / Л. И. Киселева. Л. : Наука. Ленингр. отд-ние, 1978. 198 с.
- 30.Костомарів М. І. Історія України в життєписах визначних її діячів [Текст]. Репринт. видання 1918 року // Пер. і переднє слово О. Барвінського. К. : Україна, 1991. 493с., іл. .
- 31.Лазурский В. Альд и альдины Сер: История книжного искусства. Монографии и очерки / Под редакцией Герчука Ю. Художники Аникст М., Троянкер А. М. Автограф автора / В. Лазурский. М. : Книга, 1977. 142 с.
- 32.Левшун Л. История восточнославянского книжного слова XI-XVII вв. / Л. Левшун Минск, 2001. 327 с.
- 33.Луппов С. П. Книга в России в послепетровское время, 1725-1740 / С. П. Луппов. Л. : Наука, 1976. 380 с.
- 34.Лю го-узюнь. Рассказ о китайской книге / Лю го-узюнь. М., 1957. 143 с.
- 35.Люзняк М. Українська науково-популярна книга кін. XIX початку XX століття : монографія / М. Люзняк. Л. : Атлас, 2010. 324 с.
- 36.Немировский Е. Л. Возникновение книгопечатания в Москве. Иван Федоров / Е. Л. Немировский. М.: Книга, 1964. 404 с.
- 37.Немировский Е. Мир книги. С древнейших времен до начала XX века 20 в. / Е. Немировский. М., 1986. 288 с.
- 38.Немировский Е. Л. Начало славянского книгопечатания / Е. Л. Немировский. М.: Книга, 1971. 269 с.
- 39.Низовий М. Українська статистика друку: основні етапи становлення та розвитку / М. Низовий. К, 2002. 240 с.

- 40.Орос О. Грушівський монастир і початки кириличного слов'янського книгодрукування / О. Орос. Ужгород, 2001. 184 с.
- 41.Розов Н. Н. Книга в России в XV в. / Н. Н. Розов. Л. : Наука, 1981. 152 с.
- 42.Розов Н. Н. Книга древней Руси XI XIV вв. / Н. Н. Розов. М. : Наука, 1997. 167 с.
- 43.Рукописная книга в культуре народов Востока. М., 1988.
- 44.Скрипник Т. Історія книги : учбово-методичний посібник [Текст] / Т. Скрипник. Х., 1973. 120 с.
- 45.Терентьев-Катанский А. С востока на Запад: Из истории книги и книгопечатания в странах Центральной Азии 813 вв./ А. Терентьев-Катанский. М. : Диллер, 2000. 341 с.
- 46.Франциск Скорина и его время. Энциклопедический справочник. Минск, 1971. 234 с.
- 47.Халидов А. Арабские рукописи и арабская рукописная традиция/ А. Халидов. М., 1985. 301с. : ил.
- 48.Хижняк З. І. З історії Києво-Могилянської академії XVII XVIII ст./ З. І. Хижняк. К., 2005. 64 с.
- 49.Черняк А. История технической книги : [учеб. для библ. фак. ин-тов культуры] / А. Я. Черняк. В двух томах. М., 1981.
- 50.Білявська Т. Часопис «Зоря» в контексті українського мовного процесу кінця XIX ст.. / Т. Білявська // Наук. Вісник Херсонського держ. унів-ту. Серія «Лінгвістика»: Зб. наук. праць. Вип. VII. Херсон : Вид-во ХДУ, 2008. С. 207 210.
51. Висоцький С. О. Азбука із Софіївського собору в Києві та деякі питання походження кирилиці / С. О. Висоцький // Мовознавство. 1976. № 4. С. 74 83.
52. Глухов А. Г. Первые московские рукописные книги / А. Г. Глухов // Кн. дело. 1994. № 4. С. 54 60.
- 53.Гнатюк Д. Книговидавнича справа [Текст] / Д. Гнатюк, Ю. Меженко, М. Рудь // Українська радянська енциклопедія. К., 1965. Т. 17. С. 530 535.

54. Головата Я. Університетський книжковий репертуар в Україні: період становлення (1805-1834) / Я. Головата // Записки ЛНБ ім. В. Стефаника. Вип. 3. К., 1995. С. 116-125.
55. Динерштейн Е. А. Еще раз о понятиях «книжное дело» и «история книжного дела» // Книга: исслед. и материалы / Е. А. Динерштейн. М., 1999. Сб. 58. С. 80-88.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

5. Засоби діагностики успішності навчання:

- усна відповідь на практичному занятті;
- доповнення на практичному занятті;
- виконання практичного завдання в аудиторії;
- виконання самостійних робіт;
- контрольні роботи.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра української мови літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної роботи

_____ Н. І. Василькова

5 вересня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РЕДАГУВАННЯ

(ІСТОРІЯ КНИГИ)

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 «Середня освіта»

014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

освітня програма Мова і література (англійська),

2018-2019 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і практика редагування (історія книги)» для студентів галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 «Середня освіта» 014.01 Середня освіта (Українська мова і література).

Розробник: Гузенко Світлана Валентинівна, доцент кафедри української мови і літератури, кандидат філологічних наук, доцент _____

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури
Протокол № 01 від «29» серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ (Філатова О. С.)
«29» серпня 2018 р.

1. Опис навчальної дисципліни
1.1. Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Варіативна
	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)	<i>Рік підготовки:</i> II
Загальна кількість годин - 60		<i>Семестр</i> 4
	Тижневих годин для денної форми навчання: 2 год.; аудиторних – 20; самостійної роботи студента – 40.	<i>Лекції</i> 6
<i>Практичні, семінарські</i> 14		
<i>Лабораторні</i> -		
<i>Самостійна робота</i> 40		
Вид контролю: залік		

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – (30%/70%): год.: 20 год. – аудиторні заняття, 40 год. – самостійна робота.

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Метою вивчення навчальної дисципліни є системний аналіз розвитку видавничої справи в країнах світу, у тому числі в Україні у різні історичні періоди.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- вивчення попередніх форм видавничої продукції, що виникли у найдавніших осередках культури;
- вивчення рукописного книготворення;
- ознайомлення з різними концепціями винаходу друку в світі та в Україні;
- визначення характерних рис видавничої справи доби Нового та Новітнього часу;
- ознайомлення з новими принциповими фактами, що проливають світло на проблему виникнення і розвитку писемності, книжності, видавничої справи в Україні.

Передумови до вивчення дисципліни: обізнаність із нормами й канонами сучасного мовного дискурсу та вміння представити свої наукові здобутки, що є одним із найважливіших і найвагоміших аспектів підготовки фахівця з університетською освітою. Курсу властиві зв'язки з теоретичними та спеціальними теоретичними курсами загального фундаментального та професійного циклу – із дисциплінами «Теорія і практика редагування», «Історія і культура України» та ін.

Робоча програма навчальної дисципліни складається з 3 кредитів.

Результати навчання:

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- основні форми видавничої продукції, що проявили себе з найдавніших часів;
- основні віхи розвитку видавничої справи, хронологію основних досягнень галузі;
- періодизацію розвитку видавничої галузі в країнах світу та в Україні;
- зміну підходів до додрукарської, друкарської та післядрукарської підготовки видання;
- особливості підготовки видавничих кадрів у різні періоди історії.
- внесок найбільш визначних представників галузі у розвиток видавничої справи.

вміти :

- співвідносити імена, винаходи та досягнення й відповідні історичні дати;
- називати основні осередки книжності в різні періоди історії;
- визначати загальноісторичний контекст того чи іншого факту видавничого процесу;
- визначати взаємодії та впливи у видавничій сфері на міжнародному, міжкультурному рівні.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими ***компетентностями:***

I. Загальнопредметні:

Цінування та повага різноманітності та мультикультурності

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, аналізувати інформацію з різних джерел

II. Фахові:

Інформаційна й медіаграмотність.

Здатність продемонструвати знання та розуміння на базовому рівні основних понять розвитку історії книги, принципів створення видань у різній історичній ситуації.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Розвиток видавничої справи в світі

Тема 1. Додрукарський період видавничої справи в різних регіонах світу з найдавніших часів.

Попередники сучасної книги. Виникнення письма й алфавіту як предтеча книгописання. Первинний “книжковий” матеріал. Форми книги. Ранні осередки рукописної книги на Близькому Сході, в Азії та Європі. Глиняні книги Ассирії. Єгипет. Форми китайської рукописної книги. Індія. Єврейські рукописні книги. Греція і Рим. Роль рукописної книги в суспільному поступі. Причини поширення рукописання. Становлення книгозбірень. Книга в долях Горация та Овідія. Вимоги давньоєврейських талмудистів до переписувачів книг.

Середньовічна книжність. Монастирі та університети як осередки видавничої справи в Європі. Технологія виготовлення книги.

Візантійська традиція книжності. Арабська традиція книжності. Середньовічні бібліотеки. Далекий схід та Центральна Азія як осередки книжності доби середньовіччя. Взаємодія Сходу і Заходу.

Тема 2. Розвиток видавничої справи в світі після винайдення друку.

Передумови запровадження у видавничу практику рухомих літер. Печатки і штампи як предтечі друкарства. Метод набиття візерунків на тканині. Ксилографічний метод множення текстів та ілюстрацій на папері. Перші спроби створення рухомих літер.

Доля друкарського винаходу. Лаврін Костер та Йоган Гутенберг Лаврін Костер. Йоган Гутенберг: життя. Йоган Гутенберг: друки. Утвердження друкарства в Європі і світі як чинник кардинальних змін в організації редакційно-видавничої справи. Поширення друкарства в Європі. Відмінності технології друкарства на Заході і Сході. Противники друкарства. Значення друкарства: редакційно-видавничий аспект. Доба Відродження та її вплив на розвиток друкарства. Інкунабули. Стародруки.

Видавнича справа у XVI ст. Визначення потужних видавничих підприємств.

Видавнича справа у XVII ст. Поширення преси. Види друкованої продукції.

Видавнича справа доби Просвітництва. Здешевлення та спрощення видавничої продукції. Основні видавничі проекти.

XIX ст. і розвиток поліграфічних технологій.

XX ст.: створення міжнародного видавничого ринку. Умови видавничої галузі в інформаційному суспільстві.

Тема 3. Додрукарський період видавничої справи на території України.

Українські рукописи дохристиянської доби. Обставини і причини недослідженості проблеми. Безповоротні втрати стародавніх пам'яток. Вивезення книг за межі України. Книги як політичні заручники в “українському питанні”. Перші спроби перегляду усталеної періодизації. Книжкова справа в Україні перед прийняттям християнства. Писемні тексти архіву “Кам”яна Могила”. Велесова книга. “Руське” письмо і “руські” переклади IX століття. Літопис Аскольда.

Провідні осередки рукописної справи Десятинна церква у Києві. Софійський собор у Києві. Києво-Печерська лавра. Чернігівська земля. Галичина і Волинь. Карпатська Русь. Творці й переписувачі книг як перші автори, перекладачі, редактори і видавці Світські каліграфи. Осередки при монастирях. Удосконалення текстів наступними переписувачами. Книжкові шедеври XI–XVI століть Реймська Євангелія. Пересопницька Євангелія.

Кредит 2. Українська видавнича справа з моменту поширення друку.

Тема 4. Українська видавнича справа з моменту поширення друку.

Зарубіжні і вітчизняні концепції поширення друкарства в Україні. Російська (радянська) концепція. Концепція західних учених. Концепція Івана Огієнка. Концепція Ореста Мацюка та Якіма Запаса.

Формування мережі друкарень на галицько-волинських землях Галичина. Друкарня Львівського ставропігійного братства. Приватна друкарня Михайла Сльозки. Друкарні Арсенія Желібовського та Йосипа Шумлянського. Провінційні друкарні. Волинь.

Видавнича діяльність Києво-Печерської лаври Спустошуючий слід лихоліть. Заснування друкарні: перекази, документальні свідчення. Єлисей Плетенецький. Папір і папірні для друкарні. Перші друки. Поширення лаврських видань. Руїнування справи печерських друкарів.

Суспільні потреби і політичні перепони на шляху становлення видавничої справи в університетах. Перші спроби киево-могилянців. Козацькі проекти університетів та їх друкарень. Проекти приватних осіб.

Становлення університетської друкарні. Обладнання. Перші друкарі та організації їх роботи. Відкриття літографії. Початкові правила роботи видавців. Роль Михайла Максимовича в розвитку наукової книги. Пошук однодумців: Гоголь. Провал спроби Шевченка як видавця. Студенти і видавнича справа. Видання власних творів та альманахів “київського” періоду. Стосунки з друкарнею. Правопис Максимовича в історії видавничої справи.

Причини виникнення цензури в Росії і специфіка її застосування до українського друку Принципові відмінності в умовах розвитку раннього друкарства в Україні і Росії. Початок цензури українських друків. Посилення каральних функцій цензури. Специфіка застосування цензурного законодавства до українського друку. Українські видання до викриття Кирило-Мефодіївського братства. Цензурний терор після “справи братчиків”. Справа Каленика Шейковського. Українські граматики – російським алфавітом.

Основні антиукраїнські цензурні циркуляри та їх вплив на друкарство. Валуєвський циркуляр 1863 року. Емський указ 1876 року. Цензура після Емського указу. Революція 1905 року і спроба скасування цензури українського друку. Царський маніфест від 17 жовтня 1905 року. Видавничий рух в умовах дії Валуєвського і Емського указів. Цензура видавничої справи як чинник заборони українства. Тенденційно придуманий термін “Україна”. Особливо “крамольні” книги. Сторінки цензурних журналів як свідки нищення українства. Форми цензурних репресій проти українських видавців та редакторів.

Тема 5. Сучасна книговидавнича справа.

Руйнування кращих набутоків минулого. Ревізія випущеної літератури. Знищення надрукованих та підготовлених до друку видань. Закриття діючих видавництв та експропріація друкарського обладнання. Творення нової книговидавничої системи. Становлення законодавчої бази. Державні органи щодо управління видавничою справою. Еволюція видавничої мережі радянського типу. Формування типології видавництв. Структура українського книговидання напередодні розвалу Радянського Союзу.

4. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	п	ср
1	2	3	4	5
КРЕДИТ 1. Розвиток видавничої справи в світі				
Тема 1. Додрукарський період видавничої справи в різних регіонах світу з найдавніших часів.	12	2	2	8
Тема 2. Розвиток видавничої справи в світі після винайдення друку	12		2	10
Тема 3. Додрукарський період видавничої справи на території України	12	2	2	8

КРЕДИТ 2. Українська видавнича справа з моменту поширення друку				
Тема 4. Українська видавнича справа з моменту поширення друку	12		4	8
Тема 5. Сучасна книговидавнича справа	12	2	4	6
Усього годин:	60	6	14	40

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
6.	Тема 1. Додрукарський період видавничої справи в різних регіонах світу з найдавніших часів.	2
7.	Тема 2. Розвиток видавничої справи в світі після винайдення друку	2
8.	Тема 3. Додрукарський період видавничої справи на території України	2
9.	Тема 4. Українська видавнича справа з моменту поширення друку	4
10.	Тема 5. Сучасна книговидавнича справа	4
Разом:		14

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Тема 1. Додрукарський період видавничої справи в різних регіонах світу з найдавніших часів.	8
	Тема 2. Розвиток видавничої справи в світі після винайдення друку	10
	Тема 3. Додрукарський період видавничої справи на території України	8
	Тема 4. Українська видавнича справа з моменту поширення друку	8
	Тема 5. Сучасна книговидавнича справа	6
Разом:		40

7. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Написати реферативне повідомлення на обрану тему:

1. Давня грецька книжність.
2. Давня римська книжність.
3. Дохристиянська книжність українців.
4. Концепції походження книжності в Україні.
5. Гіпотези щодо виникнення українського друку.
6. Перші газети в Європі.
7. Перші журнали в Європі.
8. Книжність середньовічної Японії
9. Книжність середньовічного Китаю.
- 10.Європейська книга у 17 ст.
- 11.Європейська книга у 18 ст.
12. Найвідоміші видавництва 19 ст.
13. Прогрес поліграфії у 20 ст.
- 14.Сучасні тенденції видавничої справи у країнах Заходу.

8. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота			Контрольна робота	Накопичувальні бали/ Сума
Кр.1	Кр.2	Кр.3	2 контрольні роботи по 30 б.	300
60	60	60		

- усна відповідь на практичному занятті – 10 б.;
- доповнення на практичному занятті – 5 б.;
- виконання практичного завдання в аудиторії – 10 б.;
- виконання самостійного завдання – 10 – 30 балів;
- контрольна робота – 50 б. (2 шт.)

9. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

10. Методи навчання

Усний виклад матеріалу, проблемне навчання, робота з державними стандартами та додатковими джерелами, спостереження над сучасним редакторським процесом у редакціях і видавництвах, порівняльний аналіз.

11. Методичне забезпечення

1. Гузенко С. В. Теорія і практика редагування (історія книги) : навчально-методичний комплекс. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2018. 120 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Огієнко І. Історія українського друкарства / Упоряд., авт. іст.-біогр. нарису та приміт. М. С. Тимошик. Либідь, 1994. 448 с. («Пам'ятки історичної думки України»).
2. Тимошик М. С. Історія видавничої справи / М. С. Тимошик. К. : Наша культура і наука, 2007. 496 с.

Додаткова

1. Аниченко В. В. Московское издание грамматики М. Смотрицкого / В. В. Аниченко // Рус. Речь. 1973. № 5. С. 104 -110.
2. Атанасов П. Книги Ивана Федорова в Болгарии / П. Атанасов // Книга и графика. М. : Наука, 1972. С. 107 - 114.
3. Агієвіч У.У. Скарынаў прафесіонім “доктар Францыск” / У. У. Агієвіч //Скарына і наш час: Матэрыялы II міжнароднай навуковай канферэнцыі (Гомель, 16 17 мая 2002 г.): У 2-х частках. Гомель: УА «ГДУ імя Ф.Скарыны», 2002. Ч. 1. С. 174-182.
4. Анушкин А. Н. Во славном месте Виленском. Очерки из истории книгопечатания / А. Н. Анушкин. М., 1962. 172 с. с ил.
5. Анушкин А. На заре книгопечатания в Литве / А. Н. Анушкин. Вильнюс : Минтис, 1970. 196 с.
6. Аронов В. Р. Эльзевиры: история книжного искусства / В. Р. Аронов; ред. Ю. Герчук; худож. : М. Аникст, А. Троянкер. М. : Книга, 1975. 111, [5] с. : ил.
7. Ахунджанов Э. Письмо и книга. Из истории письменности и рукописной книги в Средней Азии / Э. Ахунджанов. Ташкент, 1983. 245 с.
8. Бабаян А. С. Армянская книга и печать/ А. С. Бабаян. Ереван: Айпетпат, 1963. 174 с.
9. Баренбаум И. Е. История книги : учебник для вузов / И. Е. Баренбаум. М., 1984. 2-е изд., испр. и доп. 143 с.

10. Білодід І. К. Києво-Могилянська академія і розвиток східнослов'янських літературних мов у XVII XVIII ст. / І. К. Білодід. К., 1973. 200 с.
11. Блик О. П. Історія української літературної мови. Практичні заняття [Текст] : навчальний посібник / О. П. Блик. К. : Вища школа, 1987. 207 с. : іл. .
12. Ботвинник М. У истоков учебной книги / М. Ботвинник. Минск, 1964. 328 с.
13. Вояк А., Ракович А. Книгоиздательское дело в Белоруссии. Исторический очерк / А. А. Вояк, А. И. Ракович. Минск, 2001. 278 с.
14. Гнатюк Д. Книговидавнича справа на Україні в післявоєнні роки [Текст] / Д. Гнатюк. К., 1965. 190 с.
15. Животко А. Історія української преси / А. Животко. К. : Наша культура і наука. 2000. 368 с.
16. Завадская Е. Японское искусство книги (VII XIX века). Серия: История книжного искусства. Монографии и очерки / Е. Завадская. М., 1986. 367 с.
17. Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятники книжкового мистецтва. Каталог стародруків, виданих на Україні. 1765 1800 рр. / Я. Запаско, Я. Ісаєвич. Львів, 1984. 128 с.
18. Запаско Я. Пам'ятники книжкового мистецтва. Українська рукописна книга / Я. Запаско. Львів, 1995. 480 с.
19. Запаско Я. Мистецтво художнього оформлення української рукописної книги / Я. Запаско. РУ. 1999. 325 с.
20. Запаско Я. Мистецтво книги на Україні в XVI XVII ст. / Я. Запаско. Львів, 1971. 312 с.
21. Запаско Я. Пам'ятки книжкового мистецтва. Українська рукописна книга / Я. Запаско. Львів, 1995. 224 с.
22. Запаско Я. Першодрукар Іван Федоров: Нарис / Я. Запаско. Львів, 1964. 112 с.

- 23.Ісаєвич Я. Українське книговидання: витoki, розвиток, проблеми / Я. Ісаєвич. Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2002. 520 с.
- 24.Иоффе А. История книги / А. Иоффе. М., 1967. 375 с.
- 25.Иоффе А. История книги и книговедения / А. Иоффе. М., 1974. 368 с.
- 26.Кестнер И. Иоганн Гутенберг; пер. с нем. / И. Кестнер. Львов : Вища школа, 1987. 84 с.
- 27.Кириак В. Братства живые родники: Книга в Молдавии. Историко-книговедческой очерк / В. Кириак. Кишинев, 1986. 214 с.
- 28.Киселева Л. Западноевропейская рукописная и печатная книга XIV XV веков / Л. Киселева. Л. : Наука, 1985. 300 с.
- 29.Киселева Л. О чем рассказывают средневековые рукописи : рукописная книга в Западной Европе / Л. И. Киселева. Л. : Наука. Ленингр. отд-ние, 1978. 198 с.
- 30.Костомарів М. І. Історія України в життєписах визначних її діячів [Текст]. Репринт. видання 1918 року // Пер. і переднє слово О. Барвінського. К. : Україна, 1991. 493с., іл. .
- 31.Лазурский В. Альд и альдины Сер: История книжного искусства. Монографии и очерки / Под редакцией Герчука Ю. Художники Аникст М., Троянкер А. М. Автограф автора / В. Лазурский. М. : Книга, 1977. 142 с.
- 32.Левшун Л. История восточнославянского книжного слова XI-XVII вв. / Л. Левшун Минск, 2001. 327 с.
- 33.Луппов С. П. Книга в России в послепетровское время, 1725 1740 / С. П. Луппов. Л. : Наука, 1976. 380 с.
- 34.Лю го-узюнь. Рассказ о китайской книге / Лю го-узюнь. М., 1957. 143 с.
- 35.Люзняк М. Українська науково-популярна книга кін. XIX початку XX століття : монографія / М. Люзняк. Л. : Атлас, 2010. 324 с.
- 36.Немировский Е. Л. Возникновение книгопечатания в Москве. Иван Федоров / Е. Л. Немировский. М.: Книга, 1964. 404 с.

- 37.Немировский Е. Мир книги. С древнейших времен до начала XX века 20 в. / Е. Немировский. М., 1986. 288 с.
- 38.Немировский Е. Л. Начало славянского книгопечатания / Е. Л. Немировский. М.: Книга, 1971. 269 с.
- 39.Низовий М. Українська статистика друку: основні етапи становлення та розвитку / М. Низовий. К, 2002. 240 с.
- 40.Орос О. Грушівський монастир і початки кириличного слов'янського книгодрукування / О. Орос. Ужгород, 2001. 184 с.
- 41.Розов Н. Н. Книга в России в XV в. / Н. Н. Розов. Л. : Наука, 1981. 152 с.
- 42.Розов Н. Н. Книга древней Руси XI XIV вв. / Н. Н. Розов. М. : Наука, 1997. 167 с.
- 43.Рукописная книга в культуре народов Востока. М., 1988.
- 44.Скрипник Т. Історія книги : учбово-методичний посібник [Текст] / Т. Скрипник. Х., 1973. 120 с.
- 45.Терентьев-Катанский А. С востока на Запад: Из истории книги и книгопечатания в странах Центральной Азии 8 13 вв./ А. Терентьев-Катанский. М. : Диллер, 2000. 341 с.
- 46.Франциск Скорина и его время. Энциклопедический справочник. Минск, 1971. 234 с.
- 47.Халидов А. Арабские рукописи и арабская рукописная традиция/ А. Халидов. М., 1985. 301с. : ил.
- 48.Хижняк З. І. З історії Києво-Могилянської академії XVII XVIII ст./ З. І. Хижняк. К., 2005. 64 с.
- 49.Черняк А. История технической книги : [учеб. для библ. фак. ин-тов культуры] / А. Я. Черняк. В двух томах. М., 1981.
- 50.Білявська Т. Часопис «Зоря» в контексті українського мовного процесу кінця XIX ст.. / Т. Білявська // Наук. Вісник Херсонського держ. унів-ту. Серія «Лінгвістика»: Зб. наук. праць. Вип. VII. Херсон : Вид-во ХДУ, 2008. С. 207 210.

51. Висоцький С. О. Азбука із Софіївського собору в Києві та деякі питання походження кирилиці / С. О. Висоцький // Мовознавство. 1976. № 4. С. 74 83.
52. Глухов А. Г. Первые московские рукописные книги / А. Г. Глухов // Кн. дело. 1994. № 4. С. 54 60.
53. Гнатюк Д. Книговидавнича справа [Текст] / Д. Гнатюк, Ю. Меженко, М. Рудь // Українська радянська енциклопедія. К., 1965. Т. 17. С. 530 535.
54. Головата Я. Університетський книжковий репертуар в Україні: період становлення (1805 1834) / Я. Головата // Записки ЛНБ ім. В. Стефаніка. Вип. 3. К., 1995. С. 116 125.
55. Динерштейн Е. А. Еще раз о понятиях «книжное дело» и «история книжного дела» // Книга: исслед. и материалы / Е. А. Динерштейн. М., 1999. Сб. 58. С. 80 88.

Електронні ресурси

1. Сайт Книжкової палати України – <http://www.ukrbook.net/>
2. Електронна бібліотека літератури на тему видавничої справи та журналістики – <http://journlib.univ.kiev.ua/>
3. Сайт Департаменту видавничої справи і преси – <http://comin.kmu.gov.ua/>

13. Інформаційні ресурси

1. Блик О. П. Історія української літературної мови. Практичні заняття [Текст] : навчальний посібник / О. П. Блик. Київ : Вища школа, 1987. – 207 с. : іл. – Кількість: 60.
2. Огієнко І. Історія українського друкарства / Упоряд., авт. іст.-біогр. нарису та приміт. М. С. Тимошик. Либідь, 1994. 448 с. («Пам'ятки історичної думки України»). – Кількість: 4.
3. Огієнко І. І. Історія української літературної мови / Упоряд., авт. іст.-біогр. нарису та приміт. М. С. Тимошик. К. : Наша культура і наука, 2001. 440 с., іл. (Видавничий проект Фондації імені митрополита Іларіона (Огієнка) «Запізніле вороття»). – Кількість: 5.

4. Огієнко І. Історія церковнослов'янської мови : Пам'ятки старослов'янської мови X–XI віків / І. Огієнко. Варшава, 1929. Т.5. 493 с. – Кількість: 1.
5. Тимошик М. С. Історія видавничої справи / М. С. Тимошик. К.: Наша культура і наука, 2007. 496 с. – Кількість: 12.